hæredes. Quod etiam tradit Gaſpar de Leon inter conſilia diuerſorum collecta à Baptiſta Martianeſio, *conſ.77. num.11.vol.1.* & Guido Pancirol. *conſ. 52. num. 9. vol. 1.* Sed iure optimo impugnat vtrumque caſum Ludouicus Morotius relatus num. præcedenti plura allegans, & Vincent. de Franchis *deciſ.Neapolit.67.à num.7.vſque ad finem.* Quia cùm illa renunciatio habeat tacitam conditionem, ſi hæreditas deferatur, vt dictum eſt, nec ea delata ſit, eſt perinde prorſus, ac ſi nunquam facta fuiſſet, ac ſubinde ab ea, tanquam ab omnino viribus deſtituta nullum fundamentum ſumi poteſt, quia non entis nullæ ſunt qualitates *l.eius qui.ff.ſi certum petatur.*& reſoluto actu cenſentur æquè reſoluti omnes effectus ab eo dependentes, perinde ac ſi nunquam factus fuiſſet *l.1.§. ſiue autem.* & *l.penult.ff.de condit.l.voluntate.ff. quibus modis pig.vel hypoth.*

48 Ex qua ratione deducitur reiiciendam quoque limitationem, quam tradit Aymon *conſ.703. col.2.* nempe, vt excludantur nepotes quando parens renuncians promiſit euictionem pro bonis, quibus renunciarat: tunc enim ait ligari hæredes renunciatione parentis, vtpote qui eius euictionem, & factum præſtare tenentur, iuxta regul. *ex qua perſona. ff. de regul. iuris.* Sed meritò eam reprobat Ludouicus Morotius relatus num. præcedenti propter rationem ibi traditam.

49 Vltima difficultas eſt, an renunciatio hæreditatis futuræ iureiurando ſtabilita reuocetur, eo quod renuncianti naſcantur poſtea filij, iuxta text. *l. ſi vnquam. C. de reuocand.donat.* Qua in re tanquam certum ſtatuendum eſt, renunciationem hæreditatis iam aditæ reuocari natiuitate filiorum. Quia, cùm per aditionem illam hæreditas ſit iam effecta propria renunciantis, eſt vera donatio rei omnino acquiſitæ. Et ita dicit nullum eſſe dubium Molina Societatis IESV *tom. 3. de iuſt. diſput. 579.num.24.*

50 Sed difficultas eſt, quando hæreditas eſt delata, ſed nondum adita, aut quando nec delata eſt. Quæ quidem difficultas locum habet, quando ea renunciatio non præiudicat filiis natis, iuxta ea, quæ diximus num. 38. Nam quando natis præiudicaret iuxta dicta num.35. manifeſti iuris eſt, à fortiori præiudicare naſcituris, vt bene expendit Gutierr. *cap.quamuis pactum.§.vlt.num.6.* In hac ergo difficultate Molina *lib.2. de primog. c. 3. à num. 38. vſque ad* 46. ſic ait diſtinguendum. Aut ea renunciatio facta eſt aliquo ob eam accepto, aut gratis: ſi aliquo ob eam accepto, non reuocatur natiuitate filiorum; quod hæc non ſit ſimplex, ſed ob cauſam donatio: at in donatione ob cauſam non habet locum deciſio *d.l.ſi vnquam,* vt reſoluit ibi Ripa *quæſt.13. num. 24. & 25.* Tiraquel. alios allegans *verb.donatione largitus,in noua edit. n. 141. & ſequentib.* Roland. *conſilio 11.num.32.vol.1.* Si verò gratis facta eſt, reuocatur natiuitate filiorum, ſiue hæreditas ſit iam delata, ſiue non; quia clariſſimum eſt fore, vt renuncians paternæ hæreditati fauore primogeniti, aut cuiuſuis, minimè renunciaret, ſe liberos habiturum cogitans, ſed mallet illam ad filios ſuos, quàm ad fratrem, aut quemuis alium deferre. Quæ eſt ratio præcipua, ſeu vnica deciſionis *illius l.ſi vnquam,* vt ex pluribus oſtendit Tiraquel. *ibi,in noua edit.in præfatione. num. 3. &* 4.& *verb.libertis.num.42.* Cùm ergo militet eadem ratio, debet quoque militare eadem diſpoſitio: quippe eam legem ex rationis identitate extendendam de caſu ad caſum, probat ex pluribus Tiraquel. *eo verb. libertis in noua edit.à num.44* qui *num.63.* ait id eſſe verum, qua… uis maior ratio verſetur in caſu lege expreſſo. Et tand… concludit Molina *num.46.* hanc ſententiam eſſe ver… quando renunciatio hæc facta fuit fauore primoge… aut cuiuſcunque perſonæ determinatæ: ſecus quando facta fuit ſimpliciter, & non fauore certæ perſonæ, & magis deliberandum de hoc cùm caſus o… currerit opinionum variationem. Et addit abſurdiſſimum aſſerere, diſpoſitionem *d. l. ſi vnquam,* non procede…

renunciatione gratuita hæreditatis iam delatæ; qua ratione id ipſum ait dicendum in hæreditate nondum delata, quia eſt quaſi debita. Huius etiam ſententiæ eſt Baëza *de non meliorandis filiab. cap.10. num. 102.* vbi expreſsè ait, renunciationem legitimè reuocari natiuitate filiorum. Idem ait Cacheran. *conſ.77. num.10.* loquens de renunciatione hæreditatis parentum viuentium, ductus hoc ſpeciali fundamento, quod renunciatio habeat tacitam conditionem, ſi hæreditas renuncianti deferatur, ac proinde refertur in tempus, quo delata eſt hæreditas: & ſic eſt renunciatio hæreditatis delatæ, quæ vera donatio eſt. Et hoc eodem fundamento vtens, dicit hoc eſſe tutiſſimum Simon de Prætis *conſ. 150. num.39.vol.1.* vbi & alios refert.

Cæterùm probabilius eſt eam renunciationem ſiue 51
hæreditatis delatæ, ſiue nondum delatæ, non reuocari natiuitate filiorum, ſiue aliquo accepto, ſiue gratis fiat. Ducor, quia ea renũciatio (vt optimè aiunt Couarruuias *4. decretal.2.p.c.6.§.8.num.17.ad fin.* Molina *tom.2.de iuſt. diſput.282.col.2. verſ. quo loco obſerua renunciationem donationis natiuitate filiorum ſtatutam d. l. ſi vnquam.*) non habet vim ex ſola præſumpta donantis voluntate, ſed multum etiam adiuuatur lege ipſa poſitiua, quæ tum ob eam præſumptam voluntatem, tum etiam in bonum filiorum id ſtatuit. Quare vt ei deciſioni à iure exorbitanti (eam enim eſſe exorbitantem tenent multi, quos refert Tiraquel. *ibi,in noua edit. verb. libertis.num.26.*) locus ſit, oportet veram eſſe donationem rei, cuius dominium erat acquiſitum donanti: quia expreſsè loquitur de donatione, & præterito vtitur verbo (*reuertatur*) quod non poteſt adaptari, niſi iis, quæ fuerũt in alienantis dominio. Sed hæreditas quantumcumque delata ſit, nedum quando delata non eſt, minimè eſt in renunciantis dominio per iura vulgaria, ſed pendet, vt ſit donantis, ab ipſius acceptatione: ergo ea hæreditatis renunciatio non comprehenditur *in illa l. ſi vnquam.* & hinc ſoluitur ratio contraria. Præterea, qui ea renunciatio valet inter coniuges, vt probaui *lib. 6. de matrim. diſp.4. num.2.* eo quod inter illos ſola vera donatio interdicta ſit, qualis non eſt renunciatio hæreditatis delatæ, ſed nondum aditæ. Præterea, quia quamuis interdicta ſit donatio in creditorum fraudem, non clauditur in ea prohibitione renunciatio hæreditatis tantùm delatæ. Et ideo huius ſententiæ partim eſt Ripa *ea l.ſi vnquam. quæſt.11.nu.20.* vbi ait non reuocari renunciationem hæreditatis nondum delatæ, ſecus quando iam delata eſt, licèt non adita. Tiraquel. *ibi.verb.donatione largitus,in noua edit.nu.180. & ſequentib.* vbi generaliter probat, eam legem ſolùm habere locum in renunciatione iuris iam quæſiti, non autem quærendi. Decius *l. 1. num.11. ad finem. C. de pactis.* & *conſ. 53.à num.24.vſque ad 28.vol.4.* Iaſon, & Rub. quos refert, & ſequitur Tiraquel. *eo verb. donatione largitus, in noua edit. num. 186.* vbi dicunt renunciationem donationis iam factæ, nondum tamen acceptatæ, non reuocari natiuitate filiorum. Ruin. *conſ.60.num.14.vol.3.* Roland. *conſ.11.num.23.vſque ad 30.vol.1.* Eiuſdem ſententiæ ſunt Couar. *c. quamuis pactum. p. 3. §. 3. num. 8.* Azor *tom.2. inſtit. moralium. lib. 2. quæſt.14.* vbi abſolutè dicunt renunciationem hæreditatis non reuocari natiuitate filiorum; quamuis enim videantur loqui de renunciatione fœminæ in matrimonium collocandæ, non gratis, ſed ob dotem receptam facta, loquuntur enim de renunciatione in illo textu contenta, quę eſt huiuſmodi; & ſic probant, eo quod ſit facta præmiſſa liberorum cogitatione: at verè videntur huius ſententiæ, quia vtuntur ea ratione ad probandam ſuam ſententiam, quod hæc renunciatio non ſit iuris quæſiti, ſed quærendi. Quæ ratio in vniuerſum procedit in quacumque renunciatione hæreditatis nondum aditæ; & in propriis terminis tenet Menchaca exprimens, quamuis hæreditas ſit delata, ſed nondum adita, *libro 2.de ſucceſſ.creat.§.18.n.121.* quod idem indiſtinctè tenuerat *l.ſi quando.§.illud.nu.50. verſ.*

verſ. amplia 2.C.de inoffic. teſtament. & meliùs cæteris, in propriis terminis, reprobato altero Molina, tenet Molina Societatis IESV *tomo 3. de iuſtitia.diſputat. 579. numero 24.*

52 Non tamen approbo quod dicit Barthol.Socin. *conſ. 53.numero 27. vol.4.* vbi ait ceſſionem in alterius fauorem factam hæreditatis illius non reuocari natiuitate filiorum, quia, quamuis contineat tacitam acceptationem, quia tamen erat momentanea, & non ad finem retinendi, ſed ſtatim repudiandi, non eſt in conſideratione. Sed iure optimo illum reprehendit Ripa *d. l.ſi vnquam. quæſt. 11. numero 21.* & Roland. *d.conſ. 11. numero 25.* Marchabrunus ab Anguillis alios allegans *conſ.30.numero 399.& duplici ſequenti.tomo 1.* Nec obſtat fundamentum Socini, quia momentanea acquiſitio tunc non eſt in conſideratione, quando nullum effectum parit, ſecus quando illum parit; & conſtat ex iis, quæ diximus *lib. 6. de matrimonio. diſputat.4. numero 16.& 17.*

53 Sed dubitatur, an legato relicto alicui, ſi profeſſus fuerit in religione, poſſit ipſe renunciare? Quod non poſſit, oſtenditur, quia perinde eſt legare alicui profeſſuro ſub conditione profeſſionis futuræ, ac legare ipſi religioni; quia in vltimis voluntatibus implementum conditionis non retrotrahitur, ſed inſpicitur tempus, quo illa impletur, vt probauimus *lib.2.huius operis. cap.14.numero 15.* ac proinde ita ſe habet, ac ſi acquireret poſt profeſſionem; & ita hæc ſpes nullius eſt conſiderationis reſpectu ipſius, cùm ſit ſpes rei, cuius acquirendæ eſt incapax. Sic Benedictus Egid. *l. Titiæ ſi non nupſerit.100.part.1.numero 51.ff.de condit.& demonſtr.* qui addit; ſi legatum eſſet relictum ſub quauis alia conditione, quæ poſſet etiam ante profeſſionem impleri, valeret renunciatio, etſi poſt profeſſionem impleatur conditio, vt expreſſis verbis docet Couar. *de pactis.3.part.§.2. num.3.verſ.non oberit.* de fideicommiſſo conditionali, quando quiſpiam grauatus eſt reſtituere poſt mortem mihi, poſſum ante profeſſionem renunciare, & ſic non acquirit monaſterium, etiamſi conditio impleatur poſt profeſſionem. Ratio eſt, quia tunc habet legatarius ſpem, & ius ſuccedendi in legato adimpleta conditione, quod ius poteſt interim renunciando à ſe abdicare. Ego addo ſecus dicendum eſſe, ſi ex contractu deberetur aliquid dependenter à profeſſione futura: vt ſi promiſi dare tibi aliquid, ſi profeſſus fueris; tunc enim valebit renunciatio, & non ſuccedet monaſterium, quia, cùm in contractibus conditio retrotrahatur ad tempus contractus initi, eſt perinde, ac ſi conditio eſſet impleta à principio. Accedit hanc non eſſe conditionem poteſtatiuam, ſed mixtam, cùm pendeat à voluntate monaſterij, & futuro euentu. Faciunt quæ de confiſcatione diximus loco citato *lib. 2. huius operis. cap. 14. numero 21. & ſequentibus.*

54 Tandem duo obſeruanda ſunt. Prius eſt: hæc omnia toto hoc cap. dicta de renunciatione hæreditatis aſcendentium facta à deſcendentibus, pari ratione procedunt in renunciatione ab aſcendentibus facta reſpectu hæreditatis deſcendentium. *l. 1. §. ſi parens.ff. ſi quis à parent.fuer.manumiſ.* Sic Gloſſa *l.pactum dotale.3. verb.improbatur. C.de collat.* & ibi ſcribentes, & multos allegans contra Baldum tenet Antonius Gomez *l. 22. Tauri.numero 3.* Tello *l.6.Tauri.numero 64.* Molina *lib.2. de primog.cap.3.numero 48.* Gutierr. *de iuramento.1.part. cap.19.num.4.* Molina Societatis IESV *tom.3. de iuſtitia. diſp.579.num.13.verſ.eo verò ipſo.*

55 Poſterius eſt: in omnibus caſibus, in quibus huc uſque diximus renunciationem corruere, & renunciantem ſuccedere in bona, quibus renunciarat, ſuccedet eodem modo in illa monaſterium ſuccedendi capax, in quo renuncians ille iam profeſſus eſt. Quod

nemo negabit, quia in omnia iura profeſſi ſuccedit monaſterium, vt in ſequentibus eſt latè tractandum.

CAPVT VIII.

Qualiter profeſſis interdictum ſit teſtari.

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones diſputandæ ſint. n.1.
Profeſſis interdictum eſt teſtari. n.2.
Quid ad pias cauſas? n.3.
Quo iure interdicatur illis teſtari? n.4.
An Prælatus Pontifice inferior poſſit in hoc diſpenſare; aut Prælatus cum conuentu? n.5.
An poſſit teſtari ex ſuperioris licentia de rebus alienis, accedente domini conſenſu? n.6.
An ſi tunc profeſſus teſtetur, teneatur dominus legata implere? n.7.
Poteſt non tanquam teſtator, ſed tanquam perſonarum elector mortis tempore diſponere. n.8.
An poſſit ex licentia ſuperioris codicillos facere? numero 9.
An poſſit donationem cauſâ mortis facere ex ſuperioris licentia? refertur quædam ſententia. n.10.
Proponitur ſententia authoris. num.11. & ibi quid de fratribus Minoribus.
An poſſit Prælatus concedere religioſo, vt ſcriptum relinquat quid fieri velit de ſuis bonis? n.12.
An ex contractu Prælati cum religioſo, vel domini cum ſeruo, oriatur naturalis obligatio, aut ciuilis? idem eſt dicendum de vtraque obligatione. n.13.
Refertur quædam ſententia. n.14. & 15.
Explicatur ſententia authoris. n. 16.17. & 18.
An profeſſus poſſit teſtari, quando tempore profeſſionis reſeruauit ſibi aliqua bona, de quibus teſtari valeat? numero 19.
An profeſſus poſſit primogenium inſtituere? n.20.

QVATVOR circa hoc diſputanda ſunt. Primum 1
eſt in genere, an profeſſis interdictum ſit teſtari? Et de hoc eſt præſens caput. Secundum eſt, an profeſſo habenti aſcendentes, aut deſcendentes liceat inter illos teſtari? Tertium, an à tempore profeſſionis debeatur legitima patris profeſſi filiis, vel filij profeſſi parentibus? Vltimum eſt, an profeſſo integrum ſit teſtamentum ante profeſsionem factum reuocare, aut declarare? Et de his tribus diſputabitur triplici cap. ſequenti. Præſens autem diſputatio triplicem quæſtionem enodandam petit. Prima eſt. An quæuis diſpoſitio per vltimam voluntatem ſit interdicta profeſſis, & quo iure? Secunda eſt. Quibus religioſis id interdicatur? Tertia. An ex Pontificis licentia integrum ſit religioſis teſtari, & qualiter ea licentia intelligenda ſit?

Prima ergo quæſtio eſt. An quæuis diſpoſitio per 2
vltimam voluntatem ſit interdicta profeſsis, & quo iure? Certiſsimum apud omnes eſt, profeſsis interdictum eſſe teſtari, & teſtamentum factum ab ipſis fore irritum. Conſtat ex *authent. ingreſſi. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & *cap. quia ingredientibus.19. quæſt.3.* & *cap. 2. de teſtament.* & *l. reg.17. tit.1. part. 6.* Huius autem ratio redditur *ea authent. ingreſſi*, quia profeſsi proprium non habent. Quæ ratio non caret difficultate, quia res aliena legari poteſt: & competit legatario actio ad illius rei æſtimationem aduersùs hæredem. *l. cum alienam.§.ſi res aliena. C. de legat.* & *§. cui fundus, cum ſequenti. inſtit. de legat.* Quare ea ratio ſic intelligitur; nequit profeſſus teſtari, quia nec proprium habet, nec proprij habendi eſt capax: cùm enim teſtari ſit quidam

dominij actus, incapax dominij, eſt quoque teſtandi incapax; quamuis capaces dominij, quantumuis bonis temporalibus deſtituti ſint, teſtari poſſint: vt bene cum aliis explicat Tapia *ea authent. ingreſſi. verb. ideóque nec de his. cap. 1. num.* 80.

3 Nec id licet, quamuis ad pias cauſas teſtari velint, quod probant textus adducti numero præcedenti, cùm indiſtinctè loquantur; & ratio, cui ea deciſio innititur, id in hoc etiam euentu probat. Atque ita docent Bart. *l. 1. quæſt. 3. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ibi Bald. *numero* 15. Abbas *rubrica de teſtament. fin.* Francus *eadem numero* 15. Abbas *rubrica de teſtament. fin.* Francus *eadem rubr. in 6. num.* 74. Roſel. *verb. teſtamentum. 1. num.* 5. Syl-ueſt. *verb. teſtamentum. 1. quæſt. 4. ad fin.* Armil. *verb. teſtamentum. numero 2. fin.* & ibi Tabiena *quæſt. 2. numero* 3. Nauarr. *comment. 2. de regular. numero* 22. *corol.* 10. Magdalenus *de numero teſtium. 2. part. cap. 4. fine.* Tapia *d. authent. ingreſſi. verb. ideóque nec de his. cap. 1. numero* 5. Manuel *quæſtionũ regular. tomo 3. quæſt. 69. art.* 2. Graff. 2. *part. deciſ. lib. 3. cap. 19. numero* 85. Peregrin. *conſ.* 53. *numero* 10. *vol.* 2.

4 Hæc autem teſtandi prohibitio eſt ſolo iure humano inducta, tum quia iuxta veriorem ſententiam ſolo iure humano redduntur inhabiles religioſi ad dominium habendum, tum etiam, quia eſto eſſent dominij incapaces ex iure naturali diuino, vt tenet alia ſententia: at cùm de re aliqua diſponere ex ſuperioris licentia non ſit actus dominij, nec ad ſic diſponendum reddatur incapax ratione voti paupertatis religioſus, poſſet vtique teſtari de quantitate aliqua moderata, attento iure naturali diuino ex licentia ſui ſuperioris, non obſtante voto: ſicut ex eadem licentia poteſt inter viuos quantitatem aliquam moderatam donare. Quare tota hæc prohibitio ſiue vnam, ſiue aliam ſententiam amplectamur, ad ius humanum referenda eſt. Atque ita tenent Paulus *auth. ſi qua mulier. num. 5. fine. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Gregor. Lopez *l.* 53. *verb. q e los ganen. tit. 6. partit.* 1. Azor *tomo 2. inſtit. moralium. lib. 12. cap. 6. quæſt.* 5. & pro hac parte ſunt Doctores omnes, quos infrà referemus, dicentes poſſe religioſum ex licentia Pontificis teſtari; conſequenter enim tenentur dicere prohibitionem hanc eſſe ex iure humano.

5 Hinc deducitur, nullum Prælatum ſummo Pontifice inferiorem diſpenſare poſſe cum religioſo profeſſo, vt teſtetur (qualiter autem Pontifex hoc poſſit, dicemus ſtatim) quod prohibitio hæc à iure Pontificio dimanet, ac æquè afficiat ipſoſmet Prælatos regulares. Atque ita docent Abb. *cap. in præſentia. numero* 61. *de probat.* & ibi Pariſ. *numero* 17. Franc. *rubr. de teſtament. in 6. numero* 65. Bertrand. *conſ.* 116. *numero* 3. & 9. & *conſ.* 16. *numero 2. vol. 3. in priori parte.* Tabiena *verb. religio. quæſt.* 42. Fulu. Pacianus *conſ.* 36. *numero* 103. *tomo* 1. Botta. *conſ.* 102. *numero* 56. *vol.* 1. Nauarr. *comment. 2. de regular. numero* 44. & *numero* 12. *corol.* 10. Leonardus *lib. 2. de iuſtitia. cap. 41. dub. 8. numero* 73. & *cap. 19. dub. 4. numero* 40. Manuel *quæſt. regular. tomo 3. quæſt. 69. art.* 2. & *tomo 2. ſummæ. cap. 32. numero* 1. & 2. Tapia *authent. ingreſſi. verb. ideóque nec de his. cap. 1. numero* 4. & 27. Auendaño *de exequend. mand. Reg. part. 1. cap. 4. numero 34. verſ. 3. requiritur.* Molina *tom. 1. de iuſtitia. diſputatione* 141. *col. pen. verſ. dubium eſt.* Azor *tomo 1. inſtit. moral. lib. 12. cap. 9. quæſtione vltim.* Graffis 1. *part. deciſ. lib. 3. cap. 5. numero* 59. Quare nec Prælatus cum conuentu eam licentiam dar o- teſt, vt bene tradunt Bertrand. *eo conſ.* 16. *numero* 2. a- uarr. *eo comment. 2. numero* 22. *corol.* 10. Tapia *eodem n* ue- *ro* 27. Manuel *eo art.* 2. nec Capitulum generale. u. Pacianus *eo numero* 103. Quod ſi apponas, monac m poſſe in vita aliquid modicum annuente Abbat o- nare: er go & poteſt via teſtamenti donare poſt r- tem. Reſpondeo, diuerſam eſſe rationem, qu te. ſtamentum eſt ius, & facultas, qua teſtator ex cat ſuam voluntatem poſt obitum ſuum exequendam, quod interdixit ius eccleſiaſticum tanquam ſapiens naturam dominij. At non interdixit donationes modicas in vita ex ſuperioris licentia: id enim poſſe fieri eſt valde conuictui humano neceſſarium. Vnde minus bene Nauarr. *lib. de redditibus. quæſt. 3 in 1. edit. numero* 28. *in 2. eadem quæſt. 3. monito* 11. *numero* 4. quem ſequitur Ludouicus Lopez 1. *part. inſtruct. cap.* 154. *col. vltim. verſ. alij verò.* dicit poſſe ſuperiorem religionis concedere hanc licentiam religioſo, qui multa bona dedit religioni. Sed meliùs ipſe Nauarr. *comment. 2. de regul. numero* 58. dicit Prælatum religionis poſſe in hoc caſu concedere facultatem, vt diſponat in vita, ſolum verò Pontificem, vt diſponat in morte.

6 Nec etiam poteſt teſtari ex ſuperioris licentia de rebus, quæ nec monaſterij, nec monachi illius ſunt, accedente eorum, quorum ſunt propriæ, conſenſu. Quamuis enim hoc nil aliud videatur, quàm eſſe procuratorem, aut exequutorem alienæ voluntatis, quod integrum eſt religioſo ex ſuperioris licentia: at longè diuerſa eſt ratio; nam exequi, & procurare innituntur perſonæ alterius, eiúſque nomine fiunt. At teſtamentum illud fit nomine proprio, eſtque proprium perſonæ teſtantis, perinde ac ſi ſecularis proprium teſtamentum conficeret, diſponens de re aliqua aliena ex domini conſenſu. Item, quia aliàs poſſet teſtari de rebus monaſterij ad opera pia, conſentiente Prælato, ſicut poſſet Prælatus eas impendere, aut dare licentiam impendendi inter viuos. Atque ita tradunt Nauarr. *comment. 2. numero 57. de regularibus.*

7 Quamuis autem teſtamentum hoc profeſſi de rebus alienis ex domini conſenſu non valeat, poſſet tamen conſenſum præſtans compelli ad exequenda relicta in eo teſtamento, non quaſi debita ex vltima voluntate monachi, quæ inefficax fuit, ſed ex quadam exequutione mandati concedentis prædictam facultatem incapaci teſtandi. Quippe qui eo ipſo quod eam facultatem conceſſit, videtur ſe obligaſſe ad ea exequenda, quæ religioſus vt ſui mandati exequutor diſpoſuerit. Facit *l. qui patitur.* 18. *ff. mandat.* ibi; *qui patitur ab alio mandari, vt ſibi credatur mandare intelligitur.* Sic Nauar. *eo comment. 2. num.* 57. Tapia *ea authent. ingreſſi. verb. ideóque nec de his. cap. 1. num.* 27.

8 Immo, vt docet Fuluius Pacian. *eo conſ. 36. num.* 103. *vſque ad* 108. poteſt aliquid relinqui monacho cum facultate tempore mortis diſponendi de eo inter conſanguineos, non per teſtamentum aliquod ſolemne, ſed per electionem perſonarum, ad quas debeat pertinere quod ita relictum fuerit; atque ita non diſponet tanquam teſtator, ſed tanquam perſonarũm elector.

9 Nec etiam poteſt profeſſus ex ſuperioris licentia codicillos facere; quia qui de iure teſtari nequit, non poteſt etiam codicillos facere. *l. Diui. 6. §. penult. in fin.* & ibi Gloſſ. *verb. teſtamentum.* & *l. ſi quis.* 3. *paulo poſt principiũ.* & ibi Gloſſ. *verb. factionem.* & *l. reg. 6. tit. 12. part.* 6. & ibi Gregor. Lopez *verb. de catorze.* & in propriis terminis docent Petrus de Bellapert. *authent. ingreſſi. quæſtione vltim. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ibi Albericus *numero* 31. Odofred. *numero* 10. *fin.* Signorol. *numero* 35. Tapia *verb. ideóque nec de his. cap. 1. numero* 64. Nauarr. *comment. 2. numero* 43. & 44 *de regular.* & *ſum. Latina cap.* 27. *num.* 270.

10 Sed maior difficultas eſt, an poſſit donationem cauſâ mortis facere ex ſuperioris licentia? Quidam negant, tum quia huiuſmodi donatio eſt quædam vltimæ voluntatis ſpecies: tum etiam, quia non potens de iure teſtari, nequit etiam donare cauſâ mortis, vt tradit Gloſſa *l. tam is.* 25. *verb. non facit. ff. de donat.* *cauſâ*

cauſâ mortis. Atque ita docent Nauarr. *libro 3. conſil. in 1. edit. tit. de donationib. conſ. 6. num. 3. in 2. lib. 2. tit. de præſumpt. conſ. 2. numero* 3. & duplici loco, quem numero præcedenti allegauimus. Manuel *qq. regular. tomo 2. quæſtione 47. artic. 7. ad fin.* & 1. *tomo ſumm. in 2. edit. cap. 90. numero 7. concl.* 2. Angul. *de meliorat. l. 1. gloſſ. 3. numero* 15. Graff. 1. *part. deciſ. lib. 3. cap. 5. numero* 58. & 2. *part. lib. 3. cap.* 19. Præpoſit. *cap. nulli dubium. num.* 20. 21. *quæſt.* 5.

11 At probabilius exiſtimo poſſe ex ſuperioris licentia donare cauſâ mortis quid moderatum, ſicut & ex eadem poteſt donare inter viuos. Ducor, quod iura ſolùm teſtamentum interdicant profeſſis, vt conſtat ex textibus n. 2. allegatis. At tunc ſolùm nequit donare cauſâ mortis cui teſtari interdicitur, cùm ex defectu naturali teſtari non valet, ita vt nec inter viuos donare poſſet, vt cum Imola, & Ripa, ſic intelligentes Gloſſam allegatam numero præcedenti, tradunt Couar. *rubr. de teſtament. part. 3. numero 11. ad fin.* Matienzo *lib. 5. recopil. tit. 10. l. 7. gloſ. 2. numero* 34. At profeſſus non eſt huiuſmodi; ex ſolo enim iure poſitiuo interdicitur ei teſtari ex ſuperioris licentia, propter accidentarium defectum ex voto paupertatis conſurgentem, qui non impedit donare inter viuos ex ſuperioris licentia. Secundò, quia hæ poteſtates non ſunt connexæ: ſtat enim poſſe quempiam teſtari, non tamen donare cauſâ mortis; vt conſtat in vxore, quæ abſque viri licentia poteſt teſtari, cùm tamen iuxta frequentiſſimam ſententiã, & probabiliſſimam nequeat abſque ea donare cauſâ mortis. Quam tenet Couar. *eadem rubrica. part. 3. num.* 12. & multi alij, quos refert Matienzo *eadem gloſ. 2. numero* 29. Quippe donatio cauſâ mortis quoad ſui initium, & ordinationem magis aſſimilatur contractui, quàm vltimæ voluntati: è contrà filiusfamilias attento iure communi, & regio antiquo teſtari nequit de bonis aduentitiis conſentiente patre, cùm tamẽ poſſet donare cauſâ mortis; vt vtrumque habetur *l. tam is. 25. ff. de donat. cauſ. mort. l. final. tit. 4. parte* 5. Non ergo ex prohibitione teſtandi facta religioſis rectè deducitur prohibitio donandi cauſâ mortis. Tandem, quia non video cur religioſus poſſit ſtatim donare alij librum ex ſuperioris licentia, & nequeat illum eidem cauſâ mortis donare, vt poſt mortem habeat effectum, & confirmetur ea donatio. Atque ita docent Petrus, quem refert, & ſequitur Cynus *authent. ingreſſi. quæſtione vltim. numero* 14. & ibi Bart. *in 2. lectura. numero* 66. Petrus de Bellapert. *quæſtione vltim.* & ibi Tapia *verb. ideóque nec de his. cap. 1. numero* 4. Suarez *allegatione 10. numero 27. fine.* Gratian. *regul.* 456. *numero* 4. Et quamuis hi Doctores dicant eſſe neceſſariam licentiam Abbatis cum conuentu, eo quod Abbas non ſit dominus, ſed adminiſtrator; at conuentus eſt quaſi dominus. At loquuntur caſu, quo ſolus Abbas nequit dare licentiam ad alienandum inter viuos, quod huic ſententiæ non aduerſatur: dicimus enim, quando res eſt adeò moderata, vt ex licentia ſolius ſuperioris poſſit dari inter viuos, poſſe quoque ex eadem licentia dari cauſâ mortis, & quando ad prius exigitur conſenſus conuentus, exigi quoque ad poſterius. Huic ſententiæ etiam fauet Pariſ. *cap. in præſentia. nuvero* 172. *de probat.* quamuis enim dicat non poſſe profeſſum ex licentia Abbatis donare cauſâ mortis; innititur tamen ei fundamento, quod hæc donatio ſit alienatio: at Abbas nequit bona conuentus donare. Quare apertè loquitur quando alienatio eſt tantæ quantitatis, quantæ alienari nequit ex Abbatis licentia. Nec puto id quoque interdici fratribus Minoribus, quia nulla eſt ſpecialis prohibitio illis facta.

12 Hinc deducitur non eſſe integrum Prælatis dare licentiam monacho ſcribendæ ſchedulæ, qua diſponat quid de ſuis bonis faciendum ſit poſt mortem, eo animo, vt vim habeat teſtamenti, aut codicilli ea diſpoſitio: ſecus quando non eo animo, ſed ſolùm rogat Prælatum, vt ſic diſponat pro ſua libera voluntate. Cùm enim liberum maneat ſuperiori ſic diſponere, & quod poſtea fecerit, vim non habeat ex defuncti diſpoſitione, non eſt teſtamentum, nec codicillus; quare id licitum eſt etiam fratribus Minoribus. Atque ita docent Nauarr. *ſumma Latina cap. 27. numero* 270. & *comment. 2. de regular. numero* 22. *corol.* 10. Graffis 1. *part. deciſ. lib. 3. cap. 5. numero* 58. & *part. 2. lib. 3. cap. 19. num.* 14. Manuel *quæſtionum regular. tomo 3. quæſtione* 69. *artic. 2. fin.* & *artic. 3. fine.* Addunt tamen Nauarr. Graffis, & Manuel *eo artic.* 2. id non eſſe integrum, ſi ea ſchedula vim habeat donationis cauſâ mortis. Sed loquuntur conſequenter ad ſententiam, quam ex vtroque retuli numero 10. At tenendo noſtram, quam numero præcedenti amplexi ſumus, liceret donare cauſâ mortis ex ea licentia, ex qua poſſet ſimilia profeſſus donare inter viuos.

13 Sed non modica difficultas eſt, an ſi Abbas promittat monacho ſe eam diſpoſitionem non per modum teſtamenti, aut codicilli factam impleturum, teneatur implere? Hæc difficultas pendet ex alia, nimirum, an dominus promittens ſeruo obligetur ad ſtandum promiſſis? quia à ſeruo ad monachum valet in hoc argumentum; & eadem eſt ratio de vtraque obligatione, vt videntur docere Innoc. *cap. cùm olim. numero 3. de priuilegiis.* Bart. *l. 1. in principio. numero* 3. & §. *ſi fructuarius. numero 4. ff. de ſtipulat. ſeruor.* Abb. *conſ.* 104. *numero 3. volum.* 1. & tenet expreſsè Iaſon *l. interpoſitas. numero vltim. C. de tranſact.* & ſic Doctores multi ex allegandis de vtraque obligatione ſimul diſputant, & ex vna alteram inferunt. Et ratio eſt, quia neuter eſt ſui iuris, & ſicut ſeruus eſt ſub domini poteſtate, ita religioſus ſub ſui Abbatis poteſtate. Quare aut vtraque ſubiectio, aut neutra impedit oriri obligationem.

14 Circa obligationem ergo quæ oritur ex pacto domini cum ſeruo, ſunt aliqui textus, qui inter ſe pugnare videntur. Nam *l. interpoſitas.* 13. *C. de tranſact.* dicitur nullam oriri obligationem ex domini pacto cum ſeruo, ibi. *Nec dubij iuris eſt dominos cum ſeruis ſuis paciſcentes, ex placitis teneri, atque obligari non poſſe.* Cui conformis eſt *l. reg. 6. tit. 11. part.* 5. ibi. *Otroſi dezimos, que el ſeñor a ſu ſieruo, ni el a ſu ſeñor no pueden facer prometimiento el vno al otro, de manera que ſe puedan apremiar por aquella promiſſion. E maguer la ſizieſſen, no valdria la promiſſion.* Atque idem videtur decidi *l. cùm affirmes.* 8. *C. de liberal. cauſ.* vbi cùm dominus accepta pecunia promiſiſſet ſeruo libertatem, nec ſtaret promiſſis, dicit textus hic: *aditus Rector prouinciæ hortabitur eum placito ſuo ſtare.* vbi clarè ſignificatur id tantùm eſſe conſilium; & clariùs *l. poſt certi.* 36. *C. eod. tit.* ibi; *poſt certi temporis miniſterium ancillæ, liberam eam eſſe, cum eo paciſcendo, conuentionis obtemperandi legi domina nullam habet neceſſitatem.* Sed his textibus videtur opponi *l. ſi ſeruum.* 70. §. *ſi quis, in fin. ff. de acquir. hæred.* ibi; *ſi quis dederit nummos domino, vt manumittatur, puto omni modo huic eſſe ſuccurrendum.* Sed pro concordia horum textuum ſic diſtinguunt auctores: ſi pactum ineat dominus cum ſeruo ſuper quacumque re, excepta libertate, non valet indiſtinctè, vt probant textus priores: ſi autem circa libertatem, in duplici ſolo caſu valet. Prior eſt, quando eſt dubium, an ille ſeruus, an potiùs liber ſit; vt conſtat ex *l. finali. C. de tranſact.* Poſterior, quando initur cum domino futuro; & ſic intelligitur textus *d. l. ſi ſeruum.* quare non contradicit aliis textibus citatis ſignificantibus, nec circa libertatem valere pactum, quia ij intelliguntur quando ſeruitus eſt

Ee 4 certa,

certa,& initur pactum cum domino præſente. Et vt in ſummam redigam, iuxta hanc ſententiam dominus ex nullo pacto inito cum proprio ſeruo obligatur, niſi ſuper libertate in eo ſolo caſu, in quo eſt dubius ſeruitutis ſtatus. Atque ita docent concordantes illos textus Gloſſa *ea l. interpoſitas. verb. non poſſe.* & *ea l. cùm affirmes. verb. hortabitur.* & *d. l. ſi ſeruum. §. ſi quis. in fin. verb. ſi quis.* Bart. *ea l. interpoſitas. numero* 8. Bald. *numero* 5. Angel. *ibi, ad finem.* Paul. *ibi, fine.* Iaſon *numero vltim.* Corneus *num.* 3. Roman. *in fin.* Salycet. *num.* 3. *ad fin.* Aretin. *num.* 2. Curt. ſenior *num.* 29. Padilla *num.* 34. *&* 35. licèt aliter intelligat,& conciliet eos textus. Idem Bald. *ea l. cùm affirmes, ſtatim in princip.* & ibi Salycetus *num. vnico.* Atque dominum non obligari ex pacto inito cum ſeruo tradunt idem Bart. *l. eſt receptum, ſtatim in principio. ff. de iuriſd. omn. Iud.* & ibi Angel. *num.* 2. Iaſon *num.* 7. Alexand. *num.* 4. Alberic. *num.* 1. Fulgoſ. *numero* 1. Zazius *num.* 4. idem Bald. *cap. cùm contingat. numero* 30. *de iureiur.* Federic. *conſ.* 159. *num.* 2. Archidiac. *cap. cùm paſtoris.* 2. *quæſt.* 7. *num.* 5. & ibi Bellamer. *num.* 3. Archidiac. *cap. final. numero* 2. *fine.* & *numero* 3. *init. de offic. ordin.* & ibi Ioann. Andre. *num.* 1. *&* 2. Dominic. *in principio. num.* 9. Franc. *in principio. numero* 3. Abbas *cap. ad noſtram. num.* 9. *de confirmat. vtil. & inutil. cap. cùm ad monaſterium. numero* 11. *fine.* & *num.* 12. *de ſtatu monach.* Angel. *in ſua ſumma. verb. Abbas. numero* 24. & ibi Syluest. *quæſt.* 4. *numero* 7. *verſ. &* 3. Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. numero* 274. Graffis 2. *part. deciſ. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 80. *&* 81. Azor *tomo* 1. *inſtit. moral. lib.* 12. *cap.* 20. *quæſt.* 14. Sed neque textus, neque Doctores explicant, an loquantur de obligatione ciuili,& quoad forum externum, an etiam de naturali, & quoad forum conſcientiæ. Solus Baldus *ea l. cùm affirmes, ſtatim in princip.* dicit nullam obligationem neceſſitatis, ſed ſolius honeſtatis ex pacto illo oriri; & ſic obligationem quoque naturalem videtur excludere.

15 Atque idem aliqui ex his Doctoribus ſimiliter dicunt de Prælato reſpectu religioſi, aſſerentes non obligari Prælatum ex pacto inito cum ſuo religioſo, quia eadem eſt ratio, ac de pacto domini cum ſeruo. Sic Archid. vtroque loco, Ioann. Andre. Dominicus, Franc. Federic. Abb. vtroque loco, Bellamer. *numero* 2. Rebuff. Angel. *in ſumm.* Syluest. Azor, & Graff. vbi allegati ſunt numero præcedenti. Bald. *eo cap. cùm contingat. num.* 30. & *ea l. cùm affirmes, ſtatim in princip.* & *ea l. interpoſitas. num.* 5. vbi Salycet. *num.* 3. *ad fin.* Iaſon *num. vltim.* Corneus *numero* 3. Nec explicant, an loquantur de ſolo debito ciuili, an etiam de naturali, præter Baldum *ea l. cùm affirmes, ſtatim in princip.* qui dicit nullam ex eo pacto obligationem oriri, præterquàm honeſtatis; & ſic videtur clarè naturalem quoque negare.

16 Sed credo & textus, & Doctores loqui de obligatione ciuili, ac fori externi, quæ non eſt domini ad ſeruum. Quod clarè indicant verba *l. reg.* 6. *tit.* 11. *part.* 5. concordantis cum *d. l. interpoſitas*, ibi. *No pueden fazer prometimiento de manera que ſe puedan apremiar.* Atque ita dicendum eſt, dominum obligari naturaliter, ac in foro conſcientiæ ad ſeruandum pactum cum proprio ſeruo initum, vt ſi cum eo paciſcatur, vt ex ſuis operis aliquo pretio ſoluto reliquum ſibi ſeruus habeat, aut quod ludendo, aut alia ratione compararit, fiat ſuum. Ratio eſt, quia licèt domini ad ſeruum ea ratione, qua ſeruus eſt, non ſit amicitia, neque iuſtitia, ea tamen ratione, qua homo eſt, vtrumque o poteſt, vt docet Ariſtot. 8. *Ethicor. cap.* 11. Idem c n probat text. *l. non ſolùm.* 50. *§. ſi ignorante. verſ. an de r, ff. de pecul.* ibi; *an debitor, vel ſeruus domino, vel do m ſeruo intelligatur, ex cauſa ciuili computandum eſt.* vb x- tus ſupponit poſſe eſſe debitum domini ad ſer a; & ibi Gloſſ. *verb. ex cauſa*, id eſt, quæ cauſa obli at ciuiliter vnum liberum alteri libero, eadem ſe m domino, & è contrà obligat: licèt non teneatur dominus ſeruo ciuiliter, vel è contrà. Et licèt *l. nec ſeruus.* 42. *ff. eodem tit.* videatur talem obligationem negare, dicens ſeruum non poſſe debere, nec illi deberi, explicat ibi Gloſſa *ea l. nec ſeruus. verb. debere*, de obligatione ciuili, quia ſeruum poſſe naturaliter debere conſtat ex *l. naturaliter. ff. de condict. indeb.* & clariùs id explicat textus *l. ſi id, quod.* 64. *ff. de de condict. indeb.* vbi habetur, dominum ſoluentem debita ſeruo poſt manumiſſionem, nequire repetere; & ſubditur ratio his verbis: *naturale enim debitum agnouit.* vbi Gloſſa *verb. in condictione*, ait inde conſtare naturalem obligationem fuiſſe acquiſitam ſeruo in ſeruitute conſtituto. Et opponit *l. placet. ff. de acquirend. hæred.* vbi dicitur, acquiſitionem nec momento reſidere apud ſeruum, ſed ſtatim ad dominum pertinere. Et reſpondet, intelligi de acquiſitione ciuili, ſecus de naturali; & Bart. *ea l. ſi id quod, initio, & in fin.* ait dominum obligari ſeruo naturaliter. Idem Paul. *ibi, numero* 10. Iaſon *ibi, ſtatim in principio.* Bald. *cap. cùm contingat. numero* 30. *de iureiurand.* Anton. *cap. quia plerique. numero* 51. Abb. *de immunit. Eccleſ.* Decius *l. in perſonam. numero* 1. *ff. de regul. iur.* ibi Abb. *numero* 11. & videtur tenere ibi Innocent. *numero* 1. vbi ait reſtituendum debitum, ſiue iure naturali, ac ciuili ſit debitum, ſiue ſolo naturali, quale eſt, quod debetur ſeruo. Alberic. *l. interpoſitas. in fine. C. de tranſact.* Syluest. *verb. reſtitutio.* 2. *verſ.* 14. Suar. *diſp. vnica de iuſtitia Dei. ſect.* 6. *in ſolutione* 3. *difficultatis. numero* 9. Anchar. *cap. quamuis pactum, ſtatim in princip. de pactis. in* 6. Iacobus de canibus *de exequutoribus vltimæ volunt. particula* 2. *§. conſentaneum modò eſt, numero* 3. habetur 8. *tomo tractatuum. part.* 1. Humbert. de Bonanco *repetit. authent. ſacramenta puberum. num.* 33. Nauar. *lib.* 3. *conſil. in* 1. *edit. tit. de regular. conſ.* 20. *numero* 13. *in* 2. *tit. de ſtatu monach. conſ.* 14. *numero* 13. Gutierr. *de iurament.* 1. *part. cap.* 41. *numero* 4. Molin. *in differentiis inter forum externum, & conſcientiæ. different.* 18. Ludouicus Lopez *lib.* 2. *de contract. lib. cap.* 40. *fol.* 487. Molina Societatis IESV *tom.* 1. *de iuſt. cap.* 4. *dub.* 4. *numero* 16. *&* 17. Azor *tomo* 2. *inſtit. moral. lib.* 2. *cap.* 36. *quæſt.* 1. *verſ. in primis igitur.* Rebel. *de iuſtit. part.* 2. *lib.* 1. *quæſt.* 8. *ſect. vltim. numero* 68. Manuel *quæſt. regular. tomo* 3. *quæſt.* 29. *art.* 9. Suarez *in opuſc. tom.* 1. *tract. de libertate diuina. diſputat.* 2. *ſect.* 2. *numero* 20. *fine.* Qui addit obligationem hanc non eſſe ex iuſtitia, ſed ex fidelitate, quia ſeruus eſt huius iuris incapax. At meliùs Molina Societatis IESV, & Leonardus ibidem dicunt eſſe ex iuſtitia, quia dominus cum ſeruo paciſcens cedere iuri ſuo viſus eſt, vt ex eo pacto obligatio iuſtitiæ oriatur, & Rebel. *eo numero* 68. ait poſſe ſe dominum ex iuſtitia obligare ſeruo ea promiſſione.

17 Similiter & Prælatus religionis obligatur naturaliter ex pacto inito cum ſuo religioſo, quia eadem eſt ratio, ac de pacto domini cum ſeruo, vt diximus nu. 12. Atque ita docent Abb. Nauar. Iacobus de canibus *n.* 5. Manuel allegati num. præced. Rebellus *de iuſtit. p.* 2. *lib.* 1. *q.* 7. *ſect.* 1. *num.* 12.

18 Ex his infertur, Prælatum religioſi promittentem illi diſtribuere poſt eius vitam, ſicut religioſus rogauit, non teneri ciuiliter ſtare promiſſis; at teneri naturaliter,& in foro conſcientiæ, iuxta dicta num. præcedenti. Hinc tamen exciperem, niſi promiſſio eſſet diſtribuendi alteri religioſo ſibi etiam ſubdito: ſicut enim rem illi datam poſſet auferre, ita non dare. Similiter hinc excipio, ſi Prælatus ille rem aliquam monacho concederet ad vſum, promittens fore, vt non reuocet: credo enim poſſe adhuc reuocare, quia nequit concedere monacho rei alicuius vſum à ſuperiore irreuocabilem, vtpote quod pugnat cum paupertatis voto. Poteſt etiam ex rationabili cauſa non ſeruare promiſſa, ſed reuocare, vt bene ait Rebellus ibidem.

Tandem

19 Tandem eſt difficultas, an poſſit religioſus teſtari quando tempore profeſſionis reſeruauit ſibi aliqua bona cum poteſtate teſtandi de illis? Bald. *cap. in præſentia. numero* 38. *de probat.* tenet monachum non poſſe tempore ingreſſus per pactum ſibi reſeruare dominium aliquorum bonorum, quia id repugnat regulæ: at dicit poſſe ad id ſolùm reſeruare, vt de eis poſſit teſtari; cùm de rebus alienis, annuente domino, poſſit quiſpiam teſtari. *l. ſicut. §. venditionis. ff. quibus modis pig. vel hypoth.* Sed Iaſon *authent. ingreſſi. num.* 37. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* contradicit, aſſerens non poſſe id concedi monacho, niſi ex permiſſione Abbatis reuocabili, quandocumque velit. Sed credo, nec ex permiſſione Abbatis id poſſe: quamuis enim dixerimus ſuprà poſſe ex Abbatis permiſſione reuocabili reſeruare ſibi aliquam quantitatem ad ſuos vſus, vel, vt de ea tempore vitæ diſponat; at nequit, vt de ea teſtetur, quia diſponere in vita poteſt ex Abbatis licentia, non tamen poteſt ex ea teſtari.

20 Ex his deducitur, profeſſum nõ poſſe primogenium inſtituere, quia eſt actus dominij,& quia is, qui non poteſt contrahere, nec vltimam voluntatem facere, non poteſt primogenium inſtituere. Sic Molina *lib.* 2. *de primogen. cap.* 9. *num.* 54. Tapia *authent. ingreſſi. verb. ideóque nec de his. cap.* 1. *num.* 73. Manuel *quæſt. regul. tom.* 3. *q.* 69. *art.* 9. Molina Societatis IESV *tom.* 3. *de iuſtitia. diſput.* 604. *num.* 4. An idem ſit poſt vota coadiutorum in noſtra Societate,& tempore nouitiatus,& poſt vota biennij, dicemus num. 23. Vtrùm autem habens licentiam teſtandi à Papa, poſſit maioratum inſtituere, dicemus num. 24. Et vtrùm id poſſit, ſi habeat aſcendentes, vel deſcendentes, dicemus cap. ſequenti.

SVMMARIVM.

- *An Prælatus religionis teſtari poſſit? n.* 21.
- *An qui vota biennij, aut tempore nouitiatus vota emisêre in Societate* IESV, *teſtari poſſint, aut ſi ſint coadiutores formati? n.* 22.
- *An poſſint ex licentia ſuperioris teſtari, & quis ſuperior poſſit illam concedere? n.* 23.
- *An poſſint hi maioratum inſtituere? n.* 24.
- *An ſi de facto teſtentur ligati votis biennij, aut prædicti nouitij abſque ſuperioris licentia, aut coadiutores formati cum illa, valeat teſtamentum? n.* 25.
- *An milites commendatarij ſint domini tam bonorum patrimonialium, quàm reddituum commendarum, poſſintque de illis teſtari, ac primogenium inſtituere? Refertur quædam ſententia. n.* 26. *&* 27.
- *Sunt veri domini omnium horum bonorum. n.* 28.
- *Poſſunt liberè de illis diſponere, ſicut ſeculares. n.* 29.
- *Poſſunt de vtriſque bonis liberè teſtari. n.* 30.
- *Poſſunt maioratum de illis inſtituere. n.* 31.
- *Lucrantes ab his in ludo non tenentur quicquam reſtituere. n.* 32.
- *In quo conſiſtat votum paupertatis ab his emiſſum, & quando illud tranſgredi dicuntur. n.* 33. 34. *&* 35.
- *An equites Diui Ioannis teſtari poſſint? n.* 36.
- *An clerici ordinum militarium extra clauſtrum viuentes poſſint teſtari, & quid ſi ad clauſtrum redeant, vt ſint triennio ſuperiores? n.* 37.
- *An lucrans ab his in ludo teneatur reſtituere? n.* 38.
- *An religioſus Epiſcopus, vel Cardinalis teſtari poſſit? remiſſiuè. n.* 39.
- *Eremitæ an poſſint teſtari? n.* 40.
- *Quid de intra parietes clauſis, & de conuerſis? n.* 41.
- *Quid de oblatis? n.* 42. *&* 43.

21 QVÆSTIO ſecunda. Quibus religioſis interdictum ſit teſtari. Certum eſt id minimè interdici nouitiis, vt latè de hoc diximus hoc lib. ſuprà. Nec rurſus eſt difficultas de profeſſis quin teſtari nequeant, & ſi teſtentur, teſtamentum fore irritum. Atque idem eſt de Prælato regulari, quia prohibitio generalis eſt omnibus profeſſis. Atque ita docent Francus *rubr. de teſtament. in* 6. *num.* 65. Decius *authent. ingreſſi.* Nauar. *comment.* 2. *de regular. num.* 44. Tapia *authent. ingreſſi. verb. ideóque nec de his. cap.* 1. *num.* 4. Graffis 1. *p. l.* 3. *cap.* 5. *n.* 59. Leonard. *lib.* 2. *de iuſtitia. cap.* 19. *dub.* 4. *num.* 40. & *cap.* 41. *dub.* 8. *num.* 73. Manuel *quæſt. regular. tomo* 3. *q.* 69. *art.* 2. *init.* & 2. *tom. ſummæ. cap.* 32. *num.* 1. *&* 2.

22 Primò eſt difficultas de religioſis Societatis IESV. Et quidem ſi ſint coadiutores formati, certum eſt id non poſſe, quia etſi illa vota ſint ſimplicia, reddunt eos incapaces omnis dominij, & poteſtatis teſtandi. Et ſic militat eadem ratio, quam huius rei aſſignauimus in profeſſis num. 19. & tenet Molina Societatis IESV *tomo* 3. *de iuſtitia. diſput.* 604. *num.* 4. Si verò ſint de iis, qui finito nouitiatu ſimplicia biennij vota emisêre, eos teſtari non poſſe abſque ſuperioris licentia conſtat. Quare etſi dominium bonorum ſuorum, donec de illis diſponant, retineant: at per votum paupertatis libero vſu ſe priuarunt; & quamuis iubente ſuperiore, vt de ſuis rebus diſponant, libera illis relinquatur eorum diſpoſitio, ſi ad ſolas pias cauſas velint inter viuos diſponere: modus tamen, vt ſit per vltimam voluntatem, etſi ad ſolas pias cauſas, non relinquitur liber, quin potiùs iubente ſuperiore tenentur abdicare à ſe omnia ſua bona ſtatim abſque reuocandi ſpe, vel recuperandi, quod vltimæ voluntati conuenire nequit, vt diximus ſuprà. Quare delinquerent in id votum ſi abſque ſuperioris licẽtia teſtarentur. Atque ita bene dicunt Molina *tom.* 1. *de iuſt. diſp.* 139. *colum.* 6. *verſ. illi qui tempore.* Leonard. *lib.* 2. *de iuſtit. c.* 4. *dub.* 5. *n.* 28. Azor *tom.* 1. *inſtit. moral. lib.* 12. *cap.* 12. *quæſt.* 8. Quid autem de nouitio Societatis IESV, qui vota emiſit, diximus ſuprà.

23 Ex licentia autem ſuperioris poſſunt tam prædicti nouitij, quàm votis biennij ligati teſtari, præter formatos coadiutores. Quia vt ſuperior poteſt protrahere tempus diſponendi, ita concedere poteſt, vt interim ſolùm diſponant per vltimam voluntatem. Atque ita docet Molina num. præcedenti allegatus; idque colligitur ex Leonardo ibi citato: docet enim interdictum eſſe teſtari abſque ſuperioris licentia. Quare videtur ſentire id eſſe permiſſum cõſentiente ſuperiore. Quod ſi quæras quis ſuperior poſſit hanc licentiam concedere; credo ſolum Generalem, quia, cùm modus præſcriptus in conſtitutionibus ſit, abdicando à ſe omne dominium, & ſpem bona illa recuperandi, ac ſit omnino præter Societatis morem teſtari, nec reperiatur in regulis Rectoris, aut Prouincialis, ipſis conceſſum poſſe hanc licentiam dare, immo vtriſque prohibitum nouam aliquam conſuetudinem inducere, non poſſent hanc facultatem indulgere. At caſu, quo eſſet periculum in mora, quia videlicet qui ea vota emiſit, eſt in mortis periculo, nec diſpoſuit de ſuis bonis, nec expedit, vt tunc diſponat per donationem inter viuos, poſſet Prouincialis, ſi abſque periculo conſuli poteſt, vel quando eſſet periculum in mora, poſſet Rector eam facultatem concedere, ne religioſus ille abſque ſuorum bonorum diſpoſitione decedat. Licentia tamen hæc debet eſſe ad diſponendum in ſola opera pia: & ſi vellet ille diſponere in conſanguineorum fauorem, debet eſſe ex conſilio duorum, prout præſcribunt conſtitutiones Societatis IESV, vt diximus ſuprà. Quamuis enim conſtitutio illa loquatur de diſpoſitione inter viuos, at eius ratio ad hanc quoque diſpoſitionem extenditur, quæ ſtatim per mortem eſt omnino confirmanda. Nec diſpoſitionis huiuſmodi meminit, quaſi ſupponens eius vſum in Societate non futurum.

24 Difficultas modò eſt, vtrùm ij, qui biennij votis ſimplicibus ſunt ligati, poſſint maioratum inſtituere, cùm ex licentia ſuperioris poſſint teſtamentum conficere? Reſpondetur, non poſſe etiam ex ſuperioris licentia, quia tenentur ex voto paupertatis diſtribuere in opera

pia

pia ex eiuſdem ſuperioris præſcripto: & ita non potèrunt maioratum inſtituere ad familiæ conſeruationem, quia eſt opus profanum. An verò poſſint ex his bonis aliquod opus pium perpetuum inſtituere; an verò ſi liberos habeant, poſſint, dicemus ſequenti n. 40.

25 Sed maior difficultas eſt, an ſi de facto ligati his votis biennij teſtentur abſque vlla ſuperioris licentia, valeat teſtamentum? Molina, & Leonardus allegati n. 24. aſſerunt teſtamentum fore nullum. Ducuntur, quia cùm hi religioſi nõ ſint ſui iuris, ſed per illa vota transferantur in ſuperiorum poteſtatem, iure teſtandi omnino carent. Nec obſtat eos ad tempus ſuorum bonorum dominium retinere, quia id dominium eſt impeditum ratione voti paupertatis, ne in vſum exeat: ſicut diſpoſitio pupilli abſque licentia tutoris eſt irrita, etſi totum dominium ſit in pupillo; at hoc dominium eſt impeditum tranſlata diſponendi poteſtate. Sed Azor eodem num. 20. citatus dicit teſtamentum ſolis votis ſimplicibus fortaſſis eſſe firmum, quia etſi peccent contra votum paupertatis ſic teſtando, cùm tamen veri illorum bonorum domini ſint, nec dominium ſimplici illo voto ſit ita impeditum, vt ſi in actum exeat, diſponendo abſque ſuperioris licentia, diſpoſitio aliquo iure irritetur, non video cur illud teſtamentum ſit futurum irritum, ſicut matrimonium ab his initum contra votum caſtitatis, validum erat ante conſtitutionem Gregorij XIII. quæ illud caſſauit. Quare non eſt ſimile de pupillo: eius enim diſpoſitio abſque tutoris authoritate facta redditur iure humano irrita. Dixi de his, qui ſolis votis biennij ligantur, non de profeſſis, & coadiutoribus formatis; quia cùm hi coadiutores per ea vota quamuis ſimplicia reddantur prorſus dominij retinendi, & acquirendi incapaces, vt conſtat ex conſtitutionibus Societatis I e s v, *in exam. cap. 4. §. 2. & 5. p. 6. cap. 2. §. 12.* & extrauag. *aſcendente* Gregorij XIII. diſpoſitio facta ab illis abſque ſuperioris licentia, vtpote facta à non domino, eſt irrita: immo & teſtamentum factum cum ſuperioris licentia. Quia militat eadem ratio, quæ in profeſſis tradita eſt num. 2. cùm nec proprium habeant, nec proprij acquirendi ſint capaces.

26 Secundò dubitatur de commendatariis militibus, an illis integrum ſit teſtari. Qua in re præmittendum eſt, quale dominium commendatarij hi habeant in bona, quæ poſſident. Sunt autem duplicis generis hæc bona. Quædam ſunt patrimonialia, quæ ſcilicet hæreditate, aut propria opera, aut donatione acquiſiuerunt, ſiue ante profeſſionem, ſiue poſt illam. Alia autem ſunt redditus commendarum, quas habent. Quidam ergo cenſent hos commendatarios milites non eſſe veros dominos ſiue bonorum patrimonialium quocumque tempore acquiſitorũ, ſiue etiam redditũum commendarum. Ratio eſt, quia voto ſolemni paupertatis, quod emittunt, ſe dominio vſque tunc acquiſitorum priuant, reddúntque incapaces dominij in poſterum comparandi: ſic docent Nauar. *comment. 2. de regular. num. 56.* & *apolog. ad lib. de redditibus. quæſt. 3. monito 12. num. vnico.* Motta *tract. de confirmat. ordin. milit. S. Iacobi. lib. 2. cap. 2. §. 26. num. 21.* & *§. 18. num. 5. & 11.* & *in lib. inſtruct. vt commendatarij tendant ad perfectionem. cap. 4. §. 4. n. 49.* Azor *tomo 1. inſtit. moral. lib. 13. cap. 4. q. 8.* & *cap. 5. q. 2.*

27 Ex quo deducunt aliqui ex his Doctoribus, non eſſe integrum his commendatariis teſtari ſecluſo priuilegio Apoſtolico, neque etiam poſſe inter viuos de illis [illegible]is diſponere, niſi ea acquiſita ſint ante profeſſione[illegible] & tunc quidem non aliter quàm alios religioſos pro[illegible]os poſſe diſponere dicemus cap. ſequenti, iuxta *aut[illegible] . ſi qua mulier. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Ratio autem eſt [illegible]ia ſunt veri religioſi voto paupertatis aſtricti, nil [illegible]ue proprium habent, & quia priuilegia, quæ olim [illegible]e-bant ad teſtandum, caſſata ſunt per motum pro[illegible]um Pij V. qui incipit; *Romani.* Sic Nauar. *comment. 2* [illegible] 56. *de regular.* Quod ſi priuilegium ipſis de nouo concedatur ad teſtandum, id quidem intelligendum eſt ad diſponendum in opera pia, vt tradit idem Nauarr. *ea q. 3. monito 13. num. 10.* non poſſe hos commendatarios primogenium aliquod inſtituere in fauorem diuitum, quamuis id integrum ſit clericis ſecularibus ex bonis eorum patrimonialibus, quia hi nullo paupertatis voto ligati ſunt.

28 Prima tamen concluſio ſit. Hi commendatarij, quibus eſt permiſſum contrahere matrimonium, quales ſunt in Hiſpania commendatarij Diui Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, & in Luſitania commendatarij Chriſti, Diui Iacobi, & de Auis, ſunt veri domini quorumcumque bonorum ante, & poſt profeſſionem acquiſitorum ſiue ex redditibus commendarum, ſiue aliunde. Ratio eſt, quia ſicut nec omnimodam, & perfectam caſtitatem profitentur, ita nec perfectam paupertatem, ſed illam ſolùm, quæ hodie eſt conſueta ab eis ſeruari. Et quamuis forma profeſſionis in aliquibus ex his aliud plus præ ſe ferat, quàm à multis annis ſeruatur; at non plus hodie ſuperiores eorum exigunt, quàm quod ſeruari eſt conſuetum; vſúſque tam longæuus explicuiſſe videtur qualiter obliget illa paupertas, quemadmodum explicabimus infrà. Atque ita docent Iſla *in regula commendatariorum Diui Iacobi, in proœmio*, vbi de voto paupertatis. Molina Societatis I e s v *tomo 1. de iuſt. diſp. 141. col. 3. verſ. eſt verò rigida.* Manuel *quæſt. regular. tom. 3. q. 29. art. 7.* & *q. 69. art. 7.* & faciunt Doctores aſſerentes poſſe hos liberè diſponere de bonis, quos referemus num. ſequenti.

29 Hinc deducitur primò recedendum eſſe ab aliquibus Doctoribus negantibus poſſe hos commendatarios liberè diſponere de his omnibus bonis, perinde ac alios ſeculares de ſuis, ſed teneri in vſus ſuos honeſtos expendere, & quod ſuperfuerit, in opera pia. Ducuntur, tum quia ſunt religioſi, & paupertatis voto aſtricti: tum etiam quod redditus commendarum ab his percepti, ſint redditus eccleſiaſtici, vtpote qui ex decimis extrahuntur, & bona patrimonialia efficiuntur eccleſiaſtica, eo quod per illorum profeſſionem tranſeunt in religionis dominium. Hi ſunt Nauar. *lib. de redditib. q. 1. num. 95. & 96.* & *q. 3. num. 30. & 31.* & *apologia ad lib. de redditib. monito 61.* Motta *in lib. inſtructionis, vt commendatarij tendant ad perfectionem. cap. 4. §. 4. num. 50.* & loquens de redditibus commendarum docet Ayala *in compendio explicationis regulæ ordinum militarium*, vt eum refert, & ſequitur Manuel *quæſt. regular. tomo 2. q. 57. art. 5.* Et idem quoad aliqua dicit loquens de omnibus bonis Azor *tomo 1. inſtit. moral. lib. 13. cap. 4. quæſt. 10.* ait enim hos fore culpæ reos, & forſan contra votum paupertatis, ſi hæc bona in vſus malos, & vanos expendant; licèt fateatur poſſe liberè in vſus honeſtos, quamuis non pios, nec teneri ſuperfluum in opera pia diſtribuere. Cæterùm dicendum eſt, poſſe eos de his omnibus bonis ita liberè diſponere, ac cæteros ſeculares. Quia antiquiſſima conſuetudo ita paupertatem eorum interpretata eſt ſuperioribus ſcientibus, & non contradicentibus: & redditus commendarum titulo ſeculari his dantur, nempe titulo militari. Atque ita docent Alcozer *lib. de ludo. cap. 39.* Iſla, Molina Societatis, Manuel vtroque loco allegati num. præcedenti. Idem videntur tenere Sotus *lib. 10. de iuſt. quæſt. 4. art. 3.* & Corduba *in quæſtionar. lib. 1. quæſt. 18. ad 2. & quæſt. 21.* vbi docent, eos, quibus titulo ſeculari aſſignantur eccleſiaſtici redditus, manere liberos à ſtricta conuertendi ſuperfluos in opera pia obligatione. Et ſatis fauet Victoria *relectione de ſimonia. num. 45.* vbi ait præbendas has militares, licèt annexæ ſint religioni, non annecti ratione officij ſpiritualis, ſed militaris. Satis quoque fauet Sarmiento *lib. de redditib. 4. p. cap. 2. num. 4.* vbi ait hos commendatarios, & quoſcumque laicos poſſidentes decimas, vel alia bona eccleſiaſtica ex priuilegio, vel conſuetudine, manere ſecuros ſi obſeruent quæ de his ſpecialiter ſtatuta ſunt. Atque idem

idem tenet loquens de patrimonialibus horum bonis Molina *lib. 2. de primog. cap. 9. num. 69.* quamuis dubitet de redditibus commendarum.

30 Secundò deducitur, poſſe quoque liberè eos teſtari non minus, quàm alios ſeculares tam de bonis patrimonialibus, quàm etiam de redditibus harum commendarum; conſtat ex dictis num. præcedenti. Sic enim receptiſſima cõſuetudo apud eos obtinuit: & quamuis olim teſtari non poterant; at Innocentius VIII. & Clemens VII. in hoc diſpenſarunt. Nec obſtat Pium V. reuocaſſe licentias his conceſſas ad teſtandum, quia reſpondent bene Molina Societatis I e s v, & Manuel ſtatim allegandi, eum motum proprium receptum non eſſe quoad alios commendatarios præterquàm Diui Ioan. nec Pium V. reuocaſſe ſimpliciter facultatem teſtandi, ſed eam duntaxat, quæ à priuilegiis Apoſtolicis dimanabat; quare permanet facultas, quam ex conſuetudine antiquiſſima teſtandi habent. Et inſuper ad maiorem ſecuritatem Gregorius XIII. reuocauit motum proprium Pij V. concedens illis facultatem teſtandi iuxta priſtinam eorum conſuetudinem. Atque ita docent Iſla, Molina Societatis I e s v, Manuel vtroque loco allegati nu. 25. idem Molina Societatis I e s v *3. tom. de iuſt. diſp. 604. fine.* Motta *tract. de confirmat. ordin. milit. lib. 2. cap. 2. §. 18. num. 8.* & conſentiunt quoad bona patrimonialia alter Molin. allegatus num. præced. & Manuel *2. tom. ſummæ, cap. 32. num. 3.* quamuis vterque dubitet de redditibus commendarum.

31 Tertiò deducitur, poſſe quoque hos commendatarios de vtriſque bonis maioratum inſtituere, non ſecus atque alios ſeculares. Conſtat ex dictis duplici num. præcedenti, & docent Molina Societatis I e s v, & Manuel vtroque loco allegati num. 25. Idem Molina Societatis I e s v *3. tom. de iuſt. diſp. 604. fin.* & conſentiunt alter Molina, & Manuel allegati num. præcedenti quoad bona patrimonialia, quamuis quoad redditus commendarum dubitet Molina, & neget Manuel.

32 Quartò deducitur, ludentes cum his commendatariis non teneri parta in ludo reſtituere, quia cùm hi commendatarij ſint verè domini omnium illorum bonorum, poſſintque de illis diſponere inſtar cuiuſcumque ſecularis, verè transferunt illorum dominium perdendo in ludo: & ita conſtat ex dictis 4. numeris præcedẽtibus, & tenet Alcozer *lib. de ludo. cap. 39.* Et quamuis Azor *tom. 1. inſtit. moralium. lib. 13. cap. 4. q. 10.* limitet poteſtatem horum ad ludendum, dicens integrum eis eſſe ludere, dummodo tales ſint ludi, quales decẽt alios nobiles: loquitur tamen conſequenter ad ſuam ſententiam, quam ibi ſuſtinet, dicens fortè hos eſſe reos voti paupertatis, ſi in vſus vanos bona expendant. At iuxta noſtram ſententiam, quam ſuſtinuimus num. 26. dicendum eſt, hos quocumque ludo ludentes non aliter peccare, quàm ſi eſſent meri ſeculares, cùm ita liberè ac illi poſſint de ſuis bonis diſponere.

33 Quintò deducitur, commendatarios hos ſatisfacere ſuo paupertatis voto, ſi quotannis triginta diebus ante Domini natale, aut totidem poſt illud præſentent ſuperiori inuentarium fidele omnium bonorum, quæ poſſident, nihil occultãdo, vt ex illius licentia poſſideãt illa, quia, cùm ea profeſſio ſecundùm earumdẽ religionum ſtatuta, & conſuetudinem in illis receptam emittatur, non poteſt in plus obligare illos, quàm ſtatuta, & conſuetudo illos aſtringunt; hæc autẽ ita intelligunt hanc paupertatem. Atque ita docent Alcozer *lib. de ludo. c. 39.* Iſla *in regula commendatariorum Diui Iacobi in proœmio*, vbi de voto paupertatis; vbi dicit non ſatisfacere ſi illud inuentarium apud ſe retineant, vel ita claudãt, vt illud aperiri non permittant. Sed in hoc ſeruanda eſt conſuetudo. Nam, vt bene inquit Azor *eodem cap. 39.* in aliquibus horum ordinibus vſus habet, vt inuentariũ ſtatim præſentetur, in aliis verò, vt ſeruetur præſentandum Viſitatoribus, quando ad viſitandum venerint.

34 Quare peccarent mortaliter contra votum paupertatis, ſi id inuentarium tempore præfixo non præſentarent, aut in eo conficiendo infideliter ſe haberent, aliquid occultantes, quia paupertas ab eis promiſſa in hoc conſiſtit. Atque ita docet Iſla *in prædicta reg. in proœmio*, vbi de voto paupertatis, & *in confeſſionario*, quod pro explicatione totius regulę ibi ponit *in interrogationibus circa votum.* Quod tamen intelligerem, quando notabilis eſſet mora in eo inuentario conficiendo poſt tempus præfixum, vt ſi eſſet mora alterius menſis. Et ſimiliter quando occultatio eſſet rei notabilis in hoc euentu, quando facultates occultatæ ſunt magnæ reſpectu bonorum commendatarij.

35 Inſuper peccabunt mortaliter contra hoc votum, ſi animum habeant non relinquendi, aut non expendendi bona iuxta ſuperiorum beneplacitum, ſi ab eo aut relinquere, aut aliquo modo diſtribuere iubentur. Sic tradunt Iſla *in prædicto confeſſionario, in interrogationibus circa votum.* Motta *in lib. inſtructionis, vt commendatarij tendãt ad perfectionẽ. c. 4. §. 4. n. 50.* & conſonat Azor *tom. 1. inſtit. moral. lib. 13. c. 14. q. 8.* vbi ait poſſe ordinẽ imponere onera, & ſeruitutes redditibus commendarum, quos hi poſſident. Verùm in omnibus his exiſtimo ſeruãda eſſe ſtatuta horum ordinũ conſuetudine non abolita, quia ad arctiorem paupertatem aſtringi nequeunt.

36 Secunda concluſio. Equites Diui Ioannis, qui ſolemniter profitentur, & ſic incapaces ſunt matrimonij ineundi, poſſunt ſtando in iure communi, & vi ſui voti teſtari. Quia non eam religioſorum clauſtralium rigidam paupertatem vouent, ſed bona ſua retinent, & de illis diſponunt. At ſuis conſtitutionibus illis interdicitur teſtari abſque ſuperioris licentia, tanquam quid paupertatis voto conſonum. Atque ita alios allegans, & ex multis probans docet Iacob. de Berera *conſ. 96. num. 2. & 3. vol. 1.*

37 Tertia concluſio. Clerici ordinum militarium in clauſtris viuentium, qui ex legitima licentia extra clauſtra vitam tranſigunt inſeruientes alicui beneficio, poſſunt teſtari, ea tamen conditione, vt quotannis inuentarium bonorum tempore præfixo ſuperiori præſentent, & dummodo quintam bonorum partem monaſterio relinquant. Id enim indulſit illis Clemens VII. atque ita docent Iſla *in regul. horum commendatariorum. cap. 20.* Motta *in lib. inſtruct. vt commendatarij tendant ad perfectionem. cap. 4. §. 4. num. 52.* vbi addit aliam limitationem, nempe dummodo tertio quoque anno petant à ſuperiore teſtandi licentiam, & dummodo non teſtentur de bonis, quæ ex beneficio ſeculari habent; aſſeritque Pium V. in Bulla quadam declaraſſe, non cenſeri in clauſtris habitare, vt ab hoc teſtandi priuilegio excludantur, qui cùm extra clauſtrum habitent, ad clauſtrum ad tempus redeũt, vt triennio Priorum munus obeant. Sed in his omnibus exiſtimo ſtandum eſſe conſuetudini legitimè inter eos obſeruatæ.

38 Vltima concluſio. Hi commendatarij, qui extra clauſtra viuunt ex ſui ſuperioris licentia, ſiue alicui præbendæ, aut alicui Prælato eccleſiaſtico miniſtrantes, vel habitantes in domibus parentum, vel amicorum, ſi aliquid ludo amittant, nõ tenetur lucrans reſtituere; quia diſponunt de bonis inſtar ſecularium. Atque idem dicendum eſt de iis, qui in communi viuunt, ſi ludo exponant ea, de quibus liberè diſponunt iuxta ſuorum ordinum ſtatuta, & conſuetudines ab his legitimè receptas, quia horum paupertas non ita arcta eſt, ac aliorum religioſorum, & ſic ſuis ſtatutis, & conſuetudine explicatur. Sic docet Alcozer *lib. de ludo. cap. 39.* Sed hoc intelligo, quando eſt quid moderatum iuxta illius religionis vſum: quia nec ſuperior poteſt aliam licentiam concedere, cùm veri religioſi ſint.

39 Vtrùm autem religioſus creatus Epiſcopus, Cardinalis, aut Pontifex poſſint teſtari, diximus ſuprà.

40 Tandem dubitatur de Eremitis, & clauſis intra parietes

rietes (vulgò *Emparedados*) conuerſis, & oblatis, & de fratribus Xenodochij Ioannis de Deo. Et quidem Eremitas teſtari poſſe dicendum eſt, quia non ſunt religioſi, nec tribus ſubſtantialibus religionis votis ligati. Atque ita affirmant Abbas *rubr. de teſtament. num.6.* Albericus *authen. ingreſſi. num. 32. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ibi Signorol. *num.35.* & ibi Tapia *verb. ideóque nec de his. c.1.num.22.* idem Albericus *in ſuo dictionario. verb. teſtamentum. 1.* Præpoſitus *c. nulli dubium. 12. q. 5. num. 21.* D. Anton. *3.p.tit.10.c.3.§.13.* Angel. *verb. teſtamentum. num.1.* Ioan. de Friburgo *ſumma confeſſorum. lib.2. tit. de teſtament. q.102.* Syluest. *verb. teſtamentum. 1.q.3.* Tabiena *verb. teſtamentum. q.1.* Nauar. *comment.2. num.44. de regular.* Mandoſ. *in ſignatura gratiæ. verb. licentia teſtandi. verſ. Eremitæ.* Molina *tom.1. de iuſt. diſp.141. col.1.*

41 Atque idem eſt ob eandem rationem dicendum de clauſis intra parietes (vulgò *Emparedados.*) Nec audiendus eſt Horoſc. *l. patre furioſo. n.8. ff. de his, qui ſui, vel alieni iuris,* vbi ait hæc eſſe vera attento iure communi, non autem attento iure huius regni. Quia expreſsè *l. reg. 17. tit.1. p.6.* decidit, nec Eremitas, nec clauſos intra parietes teſtari poſſe. Sed intelligenda eſt, vt teſtatur ibi Gregor. Lopez *verb. Ermitaño,* & *verb. Emparedado,* de fratribus Eremitis Sancti Auguſtini, vel aliis, qui proprium habere nequeunt. Quamuis Gratian. *regul. 456. num. 11.* dicat ſe de hac expoſitione dubitare, licèt rationi conſonet, eo quod textus ille generaliter loquatur. Conuerſi autem profeſſi teſtari nequeunt, vt conſtat, & tradunt Nauar. *eo comment. 2. num. 45.* Manuel *quæſt. regular. tomo 3. q.69. art.8.* Tapia *eodem c. 1. num. 7. & 23.* nec de hoc aliquis dubitat.

42 Sed de oblatis, qui profeſſione non emiſſa ſe, & ſua obtulerunt Eccleſiæ, non conueniunt Doctores. Quidam enim dicunt oblatos Eccleſiæ ſeculari poſſe teſtari, non autem oblatos Eccleſiæ regulari. Sic tradit Beroius *c. in præſentia. num.62. & 63. de probat.* Alij diſtinguunt: ſi hi aliquid ſibi reſeruarint, poſſunt teſtari; ſecus ſi ſe, & omnia ſua per donationem Eccleſiæ obtulerint. Quamuis enim profeſſi non ſint, teſtari tunc nequeunt, eo quod bonis, de quibus teſtentur, ſint deſtituti. Sic Nauar. & Manuel num. præcedenti allegati, & Tapia *eodem c.1. num.23.* limitans, niſi poſt eam generalem oblationem aliquid acquiſierint: de hoc enim teſtari integrum erit. Quippe etſi omnia bona Eccleſiæ obtulerint, poſſunt aliqua in futurum acquirere.

43 Sed verius eſt poſſe teſtari, etſi omnia bona prorſus Eccleſiæ obtulerint. Quia hæreditas, cùm ſit nomen iuris, poteſt eſſe ſine aliquo corpore. *l. hæreditas. ff. de petit. hæred.* Atque ita hi bonis per eam donationem deſtituti poterunt teſtari, non tamen in Eccleſiæ præiudicium, & hæredis erit acceptare, aut nolle acceptare. Ita docet Abb. *c. in præſentia. fine. de probat.* atque idem tenent alij, qui indiſtinctè docent oblatos hos teſtari poſſe. Hi ſunt Odofredus *authen. ingreſſi. num. 7. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ibi Bart. *in 1. lectura. num.5. in 2. n. 1.* Bald. *n.24.* & *l. generali. num.2. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Imola *d.c. in præſentia. num.18.*

SVMMARIVM.

An ex Pontificis licentia integrum ſit profeſſis teſtari? refertur quadam ſententia. n. 44.
Explicatur ſententia authoris. n. 45.
An concedere hanc licentiam ſit diſpenſare in voto paupertatis? refertur quadam ſententia. n. 46.
Sententia authoris. n. 47.
An deſideretur iuſta cauſa, vt licitè, & validè concedatur prædicta licentia? Proponuntur rationes vtrinque dubitandi, & variæ ſententiæ. num.48. & 49.
Explicatur ſententia authoris. num.50.
Licentia conceſſa monacho ad teſtandum, an intelligatur ad ſolos vſus pios? n. 51.
An poſſit Pontifex concedere licentiam ad vſus non pios? num. 52.
An poſſit profeſſus virtute huius licentiæ maioratum inſtituere? n. 53.
An ad hanc licentiam ſufficiat licentia Papæ ad diſponendum in omnes vſus; an potiùs exigatur expreſſa teſtandi licentia? n. 54.
An hæc licentia teſtandi intelligatur de ſolis bonis, quæ monachus poſſidet, & præiudicet hæredi, & legatariis, & fideicommiſſario, ſubſtitutóque in primo teſtamento relictis? num. 55.
An hæc licentia reſtringatur ad primum teſtamentum, & expiret morte concedentis? num. 56.
An hæc teſtandi licentia extendatur ad codicillos, & donationem causâ mortis faciendam? num. 57.
An licentia teſtandi ſuperueniens efficiat valere prius teſtamentum abſque illa factum? refertur quadam ſententia. num. 58.
Explicatur ſententia authoris. num. 59.
An de facto ſoleat Pontifex concedere hanc licentiam? nu.60.
An conſuetudo poſſit hanc licentiam concedere? refertur quadam ſententia. num. 61.
Sententia auctoris. num.62.

QVÆSTIO vltima. An ex Pontificis licentia integrum ſit profeſſis teſtari, & qualiter ea teſtandi licentia intelligenda ſit? Aliqui cenſent non poſſe ex Pontificis diſpenſatione teſtari. Ducuntur, quia cùm illa bona, de quibus religioſus teſtaturus eſt, ſint iam monaſterij, Pontifex non eſt illorum dominus, ſed adminiſtrator: non ergo poterit concedere monacho, vt ea teſtando alienet. In hanc partem, licèt dubius, & relinquens cogitandum, inclinat re latiſſimè vtrinque diſputata Francus *rubr. de teſtament. in 6. à num. 77. vſque ad 83.* & tenet Guillelmus Benedictus *c. Raynutius. verb. mortuo itaque teſtatore. el 1. num.301.* 44

Cæterùm abſque dubio tenendum eſt, poſſe profeſſum in quacumque religione ex licentia Pontificia teſtari. Quia nemo dubitat poſſe illum ex ſuperioris licentia aliquid moderatū inter viuos diſtribuere. Quod autem ex ipſius licentia non poſſit illud in morte per viam teſtamenti relinquere, eſt ex ſolo iure humano; hoc autem non ligat Pontificem: ergo poteſt Pontifex in hoc diſpenſare. Atque ita ſuſtinent Bald. *l. ſi quando. 35. in fine principij. C. de inoffic. teſtament.* & *l. vnic. nu.5. C. ſi ſeruus extet.* Decius *authen. ingreſſi. num.12. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ibi Iaſon *num. 11.* Petrus de Vergnia *addition. ad Butrigar. ibi, in limitat. 3.* Pariſ. *in c. in præſentia. num.171. de probat.* Idem Decius *conſ.512. num.2. vol.4.* Bertrandus *conſ.116. num.3.* & *conſ.12. num.8.* & *conſ.16. num.1. vol.3. in priori parte.* & *conſ. 296. num.3. vol.3. in poſteriori parte.* Ioannes Dilectus *de arte teſtandi. tit.1. cautel. 4. num.2.* Syluest. *verb. teſtamentum. 1. q.3. verſ.11.* Nauar. *comment. 2. num. 57. de regul.* & *apologia ad libr. de redditib. q.3. monito 11. num. 3.* Botta *conſ.102. num.55. vol.1.* Benedict. Egid. *l. 1. c. 1. §.1. num.6. fin.* & *§.7. num.7. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Peregrin. *conſ.53. n. 11. vol.2.* Couar. *c. 2. num.10.* & *c. cùm in officiis. num.7. de teſtament.* Gregorius Lopez *l. 53. verb. que los ganen. titul.6. part.1.* Molin. *lib.2. de primogen. c.9. num.67.* Auendaño *de exequend. mandat. Regum. p.1. c.4. num.34. verſ.3. requiritur.* Redoanus *de ſpoliis eccleſiaſt. q.7. §. his præſuppoſitis. num.10.* (habetur *tomo 14. tract.*) Metina *lib. 5. de ſacrorum hominum continentia. c.26. col.2. fin. & col.3. initio.* Simon de Præt. *de interpretat. vltimæ volunt. lib.2. interpret.1. dub.1. ſolut.4. num.73.* Rauenn. *de ſtatut. & conſuetud. ſect.5. n.10.* (habetur *tomo 2. tract.*) Riminald. iunior *conſ.154. num.16. vol.2.* Molina Societatis *tomo 1. de iuſt. diſp.141. col. penult.* Leonard. *lib.2. de iuſtit. c. 41. dub.8. num. 73.* Manuel *2. tomo ſummæ. c.32. num.1.* & *quæſt. regular. tom.3. q.69. art.2.* Graff. *1. p. deciſ. lib.3. c.5. num.57. & 59.* Tapia *d. authen. ingreſſi. verb. ideóque nec de his. c.1. nu.24.* Burgos de Paz *l. 3. Tauri. num.689.* Gratian. *regula 456. num.1.* Azor *tom.1. inſtit. moral. lib.12. c.9. q. vlt.* & loquentes de monacho Epiſcopo, etſi ſentiant eum non abſolui à voto paupertatis, nec teſtari poſſe, dicunt tamē id poſſe ex Pontificis licentia. D. Thom. *2.2. quæſt. 185. art. 8. ad 3.* Turrecrem. *c. de monachis. 16. q.1. num.3. ad 3.* D. Antonin. *3. p. tit.20. c.2. §.7.* Tabiena *verb. religio. q. 42. num.43.* & *verb. Epiſcopus. quæſt.6. num.7.* & ibi Armilla *num.8.* Sotus *lib. vlt. de iuſtit. q. vlt. art. vlt. ad vlt.* Molina *lib.1. de primogen. c.10. nu.28.* Viguer. *lib.1. inſtit. c.17. §.1. verſ.21.* Azor *tom.1. inſtit. moral. lib.12. c.7. q.2. fin.* Manuel *quæſt. regular. tom.3. q. 69. art. 4.* Aluarad. *de coniecturata mente defuncti. lib.2. c.1. in principio. num.6.* 45

46 Vtrùm autem Pontificem cōcedere monacho licentiam teſtandi, ſit diſpenſare in voto paupertatis, diſſident authores. Nam Azor *tom.1. inſtit. moral. lib.12. c.9. q. vlt.* ait vehementer falli ſentientes, hoc non eſſe diſpenſare in voto paupertatis, quia non eſt idem aliquid donare nomine alterius, quod iure, facultate, & poteſtate donare, quamuis ab alio imperata: qui enim nomine, vel conſenſu alterius donat, nil iuris habet in id, quod donat, & proinde religioſus abſque diſpenſatione in voto paupertatis poteſt donare, eius nimirum nomine, & conſenſu, qui eſt rei donatæ dominus. At teſtari, ſeu legare eſt iure bona in alterum transferre: religioſus autem iuris acquirendi capax non eſt, niſi cum eo in voto paupertatis diſpenſetur; quare abſque prædicta diſpenſatione teſtari nequit. Quod idem ſuſtinet Franc. *rubr. de teſtament. in 6. num.82.*

47 Cæterùm dicendum eſt, id non eſſe in voto paupertatis diſpenſare. Sed quemadmodum concedi poteſt religioſo adminiſtratio, & vſus aliquarum rerum, illas conſumendo, atque alienando, quin dominus illarum conſtituatur, nec ius aliquod in illas comparet, ac proinde abſque diſpenſatione in voto paupertatis: ſic poteſt concedi alienatio per vltimam voluntatem, cùm id nihil aliud ſit, quàm prorogatio facultatis ad alienandum. Quare non eſt vera differentia (quam tradidit Azor num. præcedenti allegatus) inter donationem, & teſtamentum. Nam etiam de re aliena ex domini conſenſu teſtari licet, quod nullus dubitat: & ideo hanc partem clarè indicant D. Thom. *2.2. quæſt. 185. artic.8. ad 3.* Turrecrem. *c. de monachis. 16. q.1. num.3. ad 3.* D. Antonin. *3. p. tit.10. c.3. §.13.* Tabiena *verb. religio. q.42. n.43.* Syluest. *verb. teſtamentum. 1. q.3. verſ.11.* vbi aiunt, monachum ex Papæ indulgentia teſtantem, non cenſeri ex proprio teſtari, ſed authoritate Pontificia cenſeri ampliatam diſtributionem à monacho factam, vt valere poſſit poſt mortem. Et in propriis terminis ita docent Nauar. *comment.2. numero 57. de regular.* & *lib. de redditib. eccleſ. in 1. edit. q.3. numero 26. in 2. eadem quæſt. 3. monito 11. num.3.* Molin. *tom.1. de iuſt. diſp.141. col. penult.* Leonard. *lib.2. de iuſt. c.41. dub.8. numero 73.* Manuel *quæſt. regular. tom.3. quæſt.69. art.2.*

48 Rurſus quamuis certum ſit exigi iuſtam cauſam, vt licitè concedatur prædicta teſtandi licentia monachis: nam quamuis nihil aliud intercederet, niſi diſpenſatio in iure humano interdicente monachis, ea ad ſui honeſtatem deſiderat iuſtam cauſam ſecundùm omnes. At difficultas eſt de valore talis licentiæ abſque iuſta cauſa conceſſæ. Videtur enim valere, quia diſpenſatio in iure humano abſque iuſta cauſa conceſſa, illicita eſt, ſed valida, vt ex frequentiſſima ſententia probaui *lib. 8. de matrimonio. diſp.17. num.24.* & fauet Couar. *c. cùm in officiis. num.7. de teſtament.* vbi ait illicitam eſſe, validam tamen diſpenſationem Pontificiam abſque iuſta cauſa conceſſam Epiſcopis ad teſtandum de redditibus, quos ex Epiſcopatu percipiunt. Et in propriis terminis tenet hanc ſententiam Redoanus *de ſpoliis eccleſiaſt. q. 7. §. his præſuppoſitis. n 15.* (habetur *tomo 14. tractatuum.*)

49 Ex alia parte vrget quod Abb. *in repetit. c. cùm. numero 30. de teſtament.* quem ſequuntur Decius *conſ.512. nu.2. & 3. volum. 4.* Nauar. *apologia ad lib. de redditibus. quæſt.3. monito 6.* & alij, quos refert Couar. *d.c. cùm in officiis. n.7.* tradunt, Pontificem non poſſe abſque cauſa diſpenſare cum Epiſcopo, vt de redditibus Epiſcopatus teſtetur. Et quamuis non explicent, non poſſe validè, & ita poſſet quis interpretari non poſſe licitè: cæterùm rationes, quibus innituntur, oſtendunt mentem eorum eſſe, non poſſe validè. Et in propriis terminis ſuſtinēt hanc licentiam non poſſe valere, Franc. *rubr. de teſtament. in 6. n.82.* Azor *tom.1. inſtit. moral. lib.12. c.9. q. vlt.* Sed neutrius authoritas vrget: cenſent enim (vt retulimus num.44.) hoc eſſe diſpenſare in voto paupertatis; atque bene, & conſequenter loquuntur, dum aiunt fore nullius momenti prædictam teſtandi licentiam abſque iuſta cauſa conceſſam, vtpote diſpenſationem in voto obligante ex iure diuino.

Cæterùm exiſtimo ſic dicendum: ſi diſtributio illorum bonorum honeſta ſit, & talis, vt facta per alienationem inter viuos ex licentia ſuperioris vitio careret, & tantùm eſt vitium in modo alienandi, non enim adeſt iuſta cauſa concedendæ alienationis per vltimam voluntatem aduersùs iuris prohibitionem, valida eſt teſtandi licentia, vtpote quæ à Pontifice iure humano per ipſum inducto conceditur; & hoc probant allata num.46. At ſi non ſolùm eſt vitium in alienandi modo, ſed in ipſa quoque alienatione, quæ etiam inter viuos facta eſſet iniqua; non valeret licentia, quia tunc ea diſtributio etiam ex ſuperioris licentia eſſet contra votum paupertatis. Cùm enim ſuperior non ſit illorum bonorum dominus, ſed adminiſtrator, non poteſt validè concedere prodigæ, ac iniquæ diſtributionis licentiam. Quæ ratio militat quoque in ſummo Pontifice; nec enim eſt illorum bonorum dominus: cuius ſententiæ quoad poſteriorem partem ſunt Doctores, quos referemus numero 5. dicentes Papam non poſſe concedere hanc licentiam teſtandi, niſi ad pias cauſas, & maximè Tapia ibi allegandus, qui dicit id exigi, vt valida ſit licentia. 50

Hinc deducitur primò, licentiam à Pontifice abſolutè conceſſam teſtandi de his bonis, intelligi ad vſus pios: quia ea facultas intelligenda eſt, vt alioquin cum iure communi conſentiat. Nec enim Pontifex generaliter aliquid concedens, cenſetur derogare iuri communi; ideóque ea facultas trahenda non eſt ad ea, quæ iuri cōmuni aduerſantur: ac proinde virtute eius nequibit teſtari religioſus ad vſus vanos, & profanos, ſed ad pios duntaxat. Atque ita docent Nauar. *apologia ad lib. de redditibus. q.3. monito 6.* Molina *lib.2. de primog. c.9. nu.67.* & *c.10. n.30.* & alter Molina è Societate IESV *tom.1. de iuſtitia. diſp.141. ad finem. verſ. facultas religioſo.* & *tom.3. diſp.604. n.5.* Azor *tom.1. inſtit. moral. lib. 12. c.9. q. vltima.* Leonardus *lib.2. de iuſt. c.19. dub.4. nu.40.* Tapia *authen. ingreſſi. verb. ideóq; nec de his. c.1. nu.24.* 51

Quare non credo quod ait Metina *lib.5. de ſacrorū hominum cōtinentia. c.26. col.2. fin. & col.3. initio,* nempe, vſu receptiſſimū eſſe cum quibuſcumque monachis diſpenſare, vt in vſus quoſcumque teſtētur, & cum monachis factis Epiſcopis ait iamdudum receptiſſimum eſſe ſic diſpenſare, quē vſum velle dānare ait temerarium. Et de monachis Epiſcopis eundem vſum refert Sotus *lib. vlt. de iuſt. q. vlt. art. vlt. col. 5.* at de eius iuſtitia dubitat: ait enim hūc vſum, ſi legitimus ſit, ſatis demonſtrare non eſſe tam indiſpenſabile votum paupertatis, ac caſtitatis. Cæterùm in Epiſcopis ratio eſt cur damnetur hic vſus ob ea, quæ diximus ſuprà n.13. De aliis verò religioſis eum vſum minimè credo eſſe, immo (vt videmus) aliqui negant eſſe talem vſum concedendæ licentiæ etiam ad vſus pios, & qui aiunt aliquando concedi, dicunt id eſſe rarum. 52

Immo Leonardus, & Tapia num. præcedenti allegati tradunt non poſſe Pontificem aliter hanc licentiam licitè concedere, & addit Tapia etiam validè. Verùm id non credo, quia poteſt eſſe vſus honeſtus, quamuis non 53

pius: ſicut enim poteſt ſuperior facere copiam profeſſo donandi aliquid moderatum inter viuos perſonæ ditiſſimę, eo quod ſit monaſterij amicus, aut benefactor, vel ad eius voluntatem captandam, vt rebus monaſterij patrocinetur, vel cauſæ honeſtate accepta ex parte donantis, quod ſit perſona benemerita, ſuiſque operibus multa monaſterio acquiſierit: ita poteſt Pontifex ex his cauſis, & aliis ſimilibus dare licentiam ei teſtandi ad vſus honeſtos, quamuis non pios.

54 Secundò deducitur, virtute licentiæ conceſſæ monachis ad teſtandum non poſſe eos maioratum inſtituere, quippe ea licentia intelligitur teſtandi ad ſolos vſus pios (vt diximus num. 49.) Primogenium autem eſt res profana; & ita docent Molina *lib. 2. de primog. c. 9. num. 67.* & alter Molina Societatis IESV *tomo 3. de iuſt. diſp. 604. num. 5.* Addit prior Molina *num. 68.* conſulendum monacho habenti peculiarem licentiam ad primogenium inſtituendum, ne ex ſola familiæ conſeruatione, quæ à monachis aliena eſſe debet, illud inſtituat, ſed ex alia honeſta cauſa religionis ſpecimen præ ſe ferenti. Poſterior etiam Molina addit *eo num. 5.* vt beneficiarij monachi, vel alij extra monaſterium degentes, habentes huiuſmodi licentiam, ad diiudicandum, an factum teneat, conſiderent, quo fine, qui cum ipſorum profeſſione, & ſtatu conſentiat, illum inſtituant, & ex quibus bonis, vnde deriuatis, & qua ratione acquiſitis.

55 Quatuor autem ſunt maximè obſeruanda circa teſtandi licentias monachis conceſſas. Primò obſeruandum eſt exigi, vt ea licentia expreſsè concedatur; non enim ſufficiet, ſi Papa religioſo licentiam concedat viuendi extra clauſtrum, & diſponendi de omnibus bonis quæſitis extra monaſterium, in ſuos vſus, & alios pios, tunc enim poterit diſponere inter viuos virtute huius licentiæ, non autem per modum teſtamenti, vt bene ait Nauar. *lib. 3. conſ. in 1. edit. tit. de regular. conſ. 71. fine. in 2. tit. de donationib. conſ. 7. fin.* quia cùm diſpoſitio hæc poſterior valde odioſa ſit, & à religioſo inſtituto aliena, exigit expreſſam teſtandi mentionem, vt ea licentia conceſſa cenſeatur.

56 Secundò obſeruandum eſt, licentiam hanc teſtandi monacho conceſſam intelligi, vt teſtetur de bonis, quæ religioſus de facto poſſidet: nam proprium habere nequit. Sic Baldus *l. vnica. num. 5. C. ſi ſeruus extero.* Simon de Prætis *de interpretatione vltimæ voluntatis. lib. 2. interpretatione 1. dub. 1. ſolut. 4. num. 73.* vbi optimè addit cum Gozadino *conſ. 41. §. quæritur, an frater Dominicus,* huiuſmodi licentiam, & teſtamentum inde ſubſequutum non præiudicare ei, cui dicta bona virtute prioris teſtamenti facti ante ingreſſum, erant acquiſita, quia licentia Principis non intelligitur cum præiudicio tertij. Cui ego addo ſimiliter non præiudicare monaſterio quoad bona huius monachi, quæ per ipſius profeſſionem acquiſierat, quia eadem eſt ratio, & quia facultas teſtandi alicui conceſſa non debet eſſe cum præiudicio tertij. *l. ſi quando. C. de inoffic. teſtament.* & ita docet optimè Gama *deciſ. 308. in cauſa monaſterij. num. 2. fin. & 3.* Nec approbo quod aliis reprobatis ait Tapia *authen. ingreſſi. verb. ideóq; nec de his. c. 1. num. 26. C. de ſacroſanct. Eccleſiis.* nempe, ſi hic religioſus in teſtamento in ſeculo inſtituiſſet aliquem, & ei alium ſubſtituiſſet, aut fideicommiſiſſet, vt hæreditatem alteri reſtitueret, poſſe hunc profeſſum virtute huius licentiæ excludere ſubſtitutum illum, aut fideicommiſſarium; idque non probat, ſed ratio eſſe poteſt, quia cùm ſubſtitutus ſit, & fideicommiſſarius non habeat perfectum ius ad rem, ſed conditionale, nempe, ſi ſuperuiuat hæredi inſtituto, faciliùs poteſt illi iuri derogari. At hoc non approbo, quia ſimiliter ius vocatorum ad maioratum eſt conditionale, nempe, ſi ſuperuiuat maioratus poſſeſſori, & tamen illi iuri nequit Princeps abſque maxima cauſa derogare, vt plurimis citatis probat Molina *lib. 1. de primog. c. 8. numero 31.* à fortiori ergo dicendum eſt per licentiam teſtandi abſolutè conceſſam non derogari huic iuri.

57 Tertiò obſeruandum eſt, quoſdam limitare hanc teſtandi licentiam, vt intelligatur de primo teſtamento; atque ita eo ſemel condito non ſupereſſe facultatem aliud condendi, ac proinde ſecundo condito præualere primum, quod ſecundum ex poteſtatis defectu vim ſortiri nequeat. Hos authores, & eorum rationes retuli *lib. 8. de matrimonio. diſp. 1. num. 17.* Sed iure optimo ibi num. 18. defendi eam facultatem non extingui primo actu, ſed virtute illius licere toties quoties libuerit, teſtamentum facere vſque ad mortem, ac prius reuocare, cuius ſententiæ rationes, & authores ſoluens contrarias ibi retuli; & præter authores ibi allegatos tenent hanc partem Aluaradus *de coniect. mem. teſt. lib. 2. c. 1. in princ. numero 6. verſ. licentia tamen.* Tapia *auth. ingreſſi. verb. ideóq; nec de his. c. 1. num. 31.* Nec licentia hæc expirat morte concedentis, ſed ſemel conceſſa eſt perpetua dum ab alio Pontifice non reuocetur, vt contra alios probaui *lib. 8. de matrim. diſput. 28. num. 82.*

58 Quartò obſeruandum eſt, quoſdam authores cenſere licentiam hanc teſtandi non extendi ad codicillos, & donationem cauſâ mortis faciendam. Quia etſi maior ſit ratio prohibitionis teſtamenti, maiúſque ſit illud concedere: at argumentum de maiori ad minus non habet locum in diſpenſatione, vt probaui *lib. 8. de matrimonio. diſp. 1. numero. 32.* Atque ita ſuſtinet Marian. Socinus iunior *conſ. 13. numero 12. & 13.* & *conſ. 89. numero 31. vol. 1.* Decius *conſ. 512. numero 2. vol. 4.* Graffis *1. p. deciſ. lib. 2. c. 31. numero 28* Ex quo infert Graffis, quod ſi teſtamentum habentis ex priuilegio facultatem teſtandi, ex omiſſione alicuius ſolemnitatis non valeret iure teſtamenti, non valeret etiam iure codicilli; etſi ſit appoſita clauſula codicillaris. Quia *reg. l. conficiuntur. ff. de iure codicillorum.* & *l. 2. ff. de leg. 1.* dicens quod qui poſſunt teſtari, poſſunt codicillos facere, intelligitur de potentibus in re, & citat Angel. & Imolam *l. ſeruus cùm communis Mæuij. ff. de ſtipulatione ſeruorum.* Cæterùm dicendum eſt, eam licentiam ad hæc quoque facienda extendi, vt probaui ſatisfaciens contrariæ rationi, & multos allegans *lib. 8. de matrimonio. diſput. 1. numero 38.* Et vltra Doctores ibi allegatos ſuſtinet Ripa *l. 2. numero 2. ff. de legat. 1.* Simon de Prætis *de interpretatione vltimæ voluntatis. lib. 2. interpret. 1. dubio 1. ſolut. 4. numero 64.* Spino *in ſpeculo teſtament. gloſſ. 5. principali. numero 50.* quia de teſtamento ad codicillum non eſt propriè extenſio, ſed comprehenſio, quia codicillus dicitur teſtatio mentis, ſicut & teſtamentum, vt bene Gloſſ. *1. inſtit. de teſtament. in principio.*

59 Demum triplex reſtat difficultas. Prima eſt, an licentia teſtandi ſuperueniens efficiat valere prius teſtamentum à monacho abſque illa confectum? Aliqui, & ſatis probabiliter negant, quia ſola inhabilitatis ceſſatio non efficit, vt conualeſcat prior actus irritus, vt plura cumulans tradidit Mandoſius *reg. 18. Cancellariæ. quæſt. 12. numero 18.* Et confirmatur, quia vbi habilitas perſonæ, aut licentia eſt de ſubſtantia actus, non ſatis eſt illam ſubſequi, ſed debet actum præcedere, vt optimè Felin. *c. cùm dilectus. numero 2. de accuſat.* At habilitas perſonæ, & legitima licentia ſunt de eſſentia teſtamenti. Secundò, quia actus ab initio irritus ob impedimentum aliquod, tunc demum conualeſcere incipit, quando ſublato impedimento ſubſequitur nouus conſenſus, vt notant Gloſſ. & DD. *in reg. quod ab initio. ff. de reg. iuris.* Tertiò, quia cùm teſtamentum prius ſit omnino irritum, confirmari nequit ex licentia ſuperuenienti: confirmatio enim valorem actus confirmandi ſupponit. Quartò, quia adeò requiritur ad teſtamenti valorem capacitas teſtantis tempore, quo teſtamentum condit, vt etiamſi tunc fuerit capax, & ſic validum, ſi poſtea efficiatur irritum ratione illius poteſtatis ablatæ, non conualeſcat, hac reddita, niſi adſit noua ſolemnis voluntas. *l. qui ex liberis. 11. §. teſtamento. ff. de bonorum. poſſeſſ.*

poſſeſſ. ſecund. tab. & ita Alberic. *l. 1. §. hi quibus. num. 6. ff. de legat. 3.* ait teſtamentum, ab hæretico confectum non conualeſcere eo ad fidem conuerſo, & ſubinde ceſſante incapacitate, eo quod ab initio id fuerit nullum; & conſequenter, quia teſtamentum factum ab impubere, vel furioſo non conualeſcit adueniente ætate, vel ſanitate, vt expreſsè habetur *§. præterea. inſtit. quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum.* Quod procedit quoties eſt defectus in teſtante: tunc enim non conualeſcit teſtamentum ceſſante impedimento, vt optimè conſiderant Bart. *l. filio præterito. in fine. ff. de iniuſt. rup. teſt.* Iaſon *l. ſi arrogator. num. 36. in fine. ff. de adoptionib.* Tandem, quia cùm diſpenſatio illa ad teſtandum ſit odioſa, potiùs reſtringenda eſt, quàm extendenda, vt faciat prius teſtamentum valere. Atque ita hanc partem ſuſtinent Iaſon *l. vt militibus. num. 2. C. de teſtament. milit.* & ibi Additionator *ad Alex. num. 3. verb. antea.* & in hanc inclinat Decius *ibi, in noua edit. à num. 8. vſque ad 12.* & in eandem ſatis inclinat dicens oppoſitam eſſe valde dubiam, Socinus *l. ſi iam facta. num. 5. & 11. ff. de cond. & demonſtr.* & eam tenet Simon de Prætis *de interpretat. vlt. volunt. lib. 2. interpret. 1. dubio 1. ſolut. 4. n. 51. & ſequentibus.*

60 Cæterùm contraria ſententia eſt frequentiſſima, & ideo tanquam probabilior amplectenda eſt, cuius ratio eſt, quia cùm teſtamentum ſit actus ſucceſſiuus, ac deambulatorius vſque ad mortem, non cenſetur perfectè factum vſque tunc: quare ſufficiens eſt ad eius valorem, vt habilitas teſtandi adſit tempore mortis, à quo robur ſumit, vt colligitur ex *l. ſi quis filio exhæredato. §. irritum. verſ. qua ratione. ff. de iniuſto rup. teſt.* Quare hoc non eſt extendere diſpenſationem, ſed eam accommodare naturæ teſtamenti; quæ cùm ea ſit, vt nihil cenſeatur conſummatum vſque ad mortem, licentia ſuperueniens adeſt ante teſtamenti perfectionem, & ideo nil mirum ſi trahatur ad tempus præteritum, quo confectum eſt. arg. *l. aliis ſcriptura. 30. in fine. ff. de leg. 1.* vbi verbum (*legati*) quamuis præteriti temporis, extenditur ad omnia in teſtamento contenta, tam præterita, quàm futura, ob teſtamenti naturam. Idem probatur ex *l. iubemus. ff. qui ſatis dare cogan.* vbi concedens alicui procuratori mandatum, cenſetur ratificare omnia ab illo ante mandatum facta. Et hinc patet ſolutio ad omnia in contrarium obiecta, præterquàm ad quartum, quod ſpecali ſolutione indiget. Non enim dicendum eſt, prius teſtamentum fuiſſe omnino irritum, ſed tanquam nondum perfectum, & conſummatum eſſe in pendenti & habilitate ad teſtandum ante teſtatoris mortem obtentura. Ad quartum, & confirmationem reſpondeur reddendo diſcrimen ſpeciale inter caſus in argumento propoſitos, & noſtrum: in illis enim ceſſante impedimento nulla eſt confirmatio tacita, aut expreſſa confecti teſtamenti, quod cùm antea fuerit irritum, & nil afferatur, quo poſſit validari, irritum perſiſtit. Quando verò facultas teſtandi religioſo impetratur, ipſeque eam acceptat, teſtamentum factum videtur confirmare, & poteſtatem, quæ ſola deſiderabatur ad integritatem illius, retrotrahere, ac proinde validius efficere, id admittente teſtamenti natura, quod cùm actus ſit ſucceſſiuus, vſque ad mortem non exiſtimatur eſſe perfectus. Ad vltimum dic, non extendi in præſenti teſtandi facultatem, ſed ipſam ad tempus præteritum retrotrahi, quod diuerſum quidpiam eſt. Et ideo hanc ſuſtinet Bart. *in l. ſi quis filio. §. irritum. ff.* & ibi Imola *num. 2.* Paulus *num. 4.* idem Paulus *l. ſi iam facta. 11. num. 2. ff. de cond. & demonſtr.* & *l. vt militibus. num. 2. C. de teſtament. milit.* vbi Alex. *numero 3.* Iaſon *in repetit. l. quominus.* (quæ habetur in eius commentariis *ad ff. nouum. tom. 1. fin.*) *quæſt. 21. numero 129. art. 130. ff. de fluminibus.* & *authen. ingreſſi. numero 11. C. de ſacroſanctis Eccleſiis* & ibi Petrus de Vergnia Additionator *ad Butrigarium, limit. 3.* Marſilius *l. penult. numero 50. ff. de quæſt.* Gozadinus *conſ. 4. numero 3.* Curtius iunior *conſ. 103. numero 7. vol. vnic.* Anton. Gomez *l. 42. Tauri. numero 2.* Nauar. *comment. 2. num. 57. de regular.* Gambara *de authorit. legati. lib. 10. à num. 256.* Redoanus *de ſpoliis eccleſiaſticorum. quæſt. 7. §. his præſuppoſitis. numero 69.* Mandoſius *in ſignatura gratiæ. verb. licentia teſtandi. § penult.* Rauennas *de ſtatutis, & conſuetudine. ſect. 5. num. 10.* (habetur *tomo 2. tract.*) Matienzo *libro 5. recopilat. tit. 4. l. 5. gloſſ. 3. num. 4.* Aluaradus *de coniectur. ment. teſtat. lib. 2. c. 1. in principio. numero 23.* Tapia *dicta authen. ingreſſi, verb. ideóq; nec de his. c. 1. num. 25.* Molina *tom. 1. de iuſtitia. diſp. 141. fin.* & in fortioribus terminis id tenet, quamuis ſub dubio, & relinquens cogitandum, Gregor. Lopez *l. 32. verb. non valdra. quæſt. 42. verb. aduerte. tit. 9. p. 6.*

61 Secunda difficultas eſt, an de facto ſoleat concedere hanc teſtandi licentim Pontifex? Mandoſius *in ſignatura gratiæ. verb. licentia teſtandi. verſ. aduertendum eſt, fin.* dicit de facto non concedi. At Couar. *c. 2. numero 10. de teſtament.* dicit ſolere Pontificem eam concedere de modica quantitate, & interueniente Abbatis licentia, & Redoanus *de ſpoliis eccleſiaſticorum. q. 7. §. his præſuppoſitis. num. 10.* (habetur *tomo 14. tract.*) dicit ſe multoties vidiſſe eam concedi. Sed optimè Nauar. *comment. 2. nu. 58. de regular.* & *lib. de redditibus eccleſiaſt. in 1. edit. quæſt. 3. numero 27. & 28. in nouis editionib. quæſt. 3. monito 11. numero 4.* & ipſum ſequitur Tapia *auth. ingreſſi. verb. ideóq; nec de his. c. 1. num. 28.* Molina *tom. 1. de iuſtitia. diſp. 141. col. penult. & vlt.* Azor *tomo 1. inſtit. moral. lib. 12. c. 9. quæſt. vltim.* Leonard. *lib. 2. de iuſt. c. 19. dubio 4. num. 40.* tradunt quadruplices eſſe religioſos. Primi ſunt qui beneficium aliquod eccleſiaſticum poſſident. Secundi, qui eo beneficio carent, nec in cõmunitate perfecta viuunt, & ex ſuperioris licentia certam panis, & vini, aut pecuniæ, aut aliorum vitæ tranſigendæ neceſſariorum quantitatem habent, ita vt ſuperfluum ſibi reſeruent, & ſi quid deſit, aliunde quærant. Tertij, qui ex legitima licentia extra monaſterium degunt, aluntúrque bonis ſua induſtria, labore, ac eleemoſyna comparatis, & neque tribuunt ex his quidquam monaſterio, nec ab eo aliquid recipiunt. Vltimi ſunt religioſi ſimplices intra clauſtrum degentes. Aſſerunt ergo hi Doctores religioſis primi generis ſæpe hanc teſtandi licentiam concedi, quod id nec in monaſterij, nec in beneficij detrimentum, ſed potiùs vtilitatem cedat; quippe hac teſtandi ſpe deſtituti conſumerent ea omnia tempore vitæ, prout poterant, & ea conſeruant ſpe teſtandi: vnde cùm ſæpe ab inteſtato decedant, & ſic ſuccedat aut monaſterium, aut beneficium, vel ea relinquant monaſterio, aut beneficio, vtilitas inde conſurgit monaſterio, aut beneficio. Inſuper religioſis ſecundi & tertij generis aiunt hi Doctores ſolitum eſſe Pontificem concedere licentiam teſtandi de his bonis, quorum liberam adminiſtrationem in vita habebant. Quare proximè tradita ratio militat pariter in his religioſis quarti generis; & ideo dicunt non ſolere illis concedi hanc licentiam: quia ſicut in vita nullam adminiſtrationem habebant, ita expedit, vt nec in morte habeant. At ſi quiſpiam ex his religioſis eſſet valde monaſterio vtilis, dicunt poſſe ei concedi prædictam licentiam à Pontifice.

62 Vltima difficultas eſt, an valeat conſuetudo, vt monachus teſtetur? Negant multi: ducuntúrque, quod repugnet regulæ monaſticæ. Ita Bald. *authen. ingreſſi. nu. 5. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ibi Decius *num. 11.* Iaſon *nu. 8.* Francus *rubr. de teſtament. in 6. numero 74.* Guillelmus Benedict. *c. Raynutius. verb. mortuo itaque teſtatore. el. 1. num. 301. de teſtament.* Gozadinus *conſ. 41. numero 7.* Henricus *c. ſi quis ſanè. num. 10. de peculio clericorum.* Redoanus *de ſpoliis eccleſiaſt. q. 7. §. his præſuppoſitis. num. 66.* Bertrand. *conſ. 12. num. 8. vol. 3. in parte priori.* Rauennas *de ſtatutis. & conſuetudine. ſect. 5. num. 10.* (habetur *tomo 2. tract.*) Boetius Epono *c. relatum. el 2. numero 40. de teſtament.*

Benedictus Egidius l.1.p.1.§.7.n.7.C.de ſacroſanct. Eccleſ. Graſſis 1.p.deciſ.lib.3.c.5.n.59.& p.2.lib.3.c.19.n.86.

63 Cæterùm in omnibus caſibus, in quibus hucuſque diximus poſſe per Pontificis priuilegium hanc facultatem competere monachis, dicendum quoque eſt poſſe per conſuetudinem, quia quæ per priuilegium fieri poſſunt, valent quoque conſuetudine legitimè præſcripta induci, vt be[illegible]adit Felinus c. quæ in Eccleſiarum. num.27. de conſtitutionibus. Quippe conſuetudo hæc vim habet & iuris noui condendi, & abolendi antiqui. c. fin. de conſuetud. Adde prohibitionem hanc eſſe ex iure humano, vt probauimus nu.4. at id ius poteſt conſuetudine aboleri. Atque ideo hanc partem ſuſtinet Nauar. comment.2.n.44.de regular. Tapia authen. ingreſſi.verb.ideoq; nec de his.c.1.nu.6.C.de ſacroſanct.Eccleſ. & quamuis vterque dicat conſuetudinem ſaltem immemorialem hoc poſſe, meritò dicunt ſaltem ad denotandum eam neceſſariam non eſſe, ſed talem, qualis ſufficit ad derogandum iuri humano, de cuius qualitate tractatur in materia de legibus.

CAPVT IX.

Qualiter profeſſis habentibus aſcendentes, aut deſcendentes, teſtari liceat inter eos.

SVMMARIVM.

Proponitur authen.ſi qua mulier.C.de ſacroſanct. Eccleſ. quæ anſam dubitandi præbet. n. 1.
An profeſſi in ordine incapaci, & coadiutores formati in Societate IESV, *poſſint diuiſionem bonorum inter liberos facere? n. 2.*
An ſit opus ad hanc diuiſionem faciendam licentia ſuperioris? num. 3.
Qualiter lex ciuilis potuerit hoc diſponere. Referuntur tres ſententiæ. n. 4. & 5.
An leges ciuiles mentionem clericorum facientes, illos obligent? n. 6.
Explicatur ſententia authoris. n.7.
Nequit alia diuiſio inter liberos fieri à profeſſis præter explicatam in illa authentica. n. 8.
An illa diuiſio ſit teſtamentum? referuntur variæ ſententiæ. n.9
Explicatur ſententia authoris. n. 10.
Cuius effectus ſit hoc ſcire. n.11.
Poteſt hæc diuiſio à profeſſo fieri, etſi vnicum filiũ habeat. n.12.
Idem ſi nullum filium, at habet alios deſcendentes. n. 13.
Quid ſi filij ſint illegitimi? referuntur quædam ſententiæ. num. 14.
Explicatur ſententia authoris. n.15.& 16.
Quid ſi habeat ſolos filios legitimatos? n. 17.
An ſi ſolos aſcendentes habeat, ſit illis neceſſariò legitima reſeruanda? refertur quædam ſententia. n.18.
Explicatur ſententia authoris. n. 19.
An liceat profeſſo inter aſcendentes illos facere prædictam diuiſionem? n. 20.
An filio profeſſo mortuo ſint reddenda aſcendentibus bona, quæ in monaſterium ſecum detulit? n.21.
Quid de bonis acquiſitis poſt profeſſionem, an in illis habeant legitimam aſcendentes, aut deſcendentes, aut poſſit ille inter eos diuidere? n.22.
An dos data monaſterio in ingreſſu monialium, redeat ad aſcendẽtem aut deſcendẽtem ſuperſtitẽ mortua moniali? n.23.
Quid de pretio dato cum pacto, vt ille reliquæ hæreditati renunciet? n.24.
Quando religioſus Societatis IESV *renunciauit bonis iuxta ipſius Societatis conſtitutiones, an ea ſint reddenda ſuperſtiti aſcendenti, quando hic naturaliter moritur, aut profeſſionem, votáue coadiutorum formatorum emittit? n. 25.*
Quotam bonorum partem teneatur profeſſus diuidens inter filios relinquere monaſterio? n. 26.
Quid in Regno Caſtellæ? n. 27.
An poſſit quenquam ex filiis in tertio meliorare? refertur quædam ſententia. n.28.
Sententia authoris. n.29.
An poſſit in quinto meliorare, vel partem illius filiis relinquere? n.30.
An profeſſus poſſit inter ſuos liberos maioratum inſtituere ex tertio & quinto bonorum? n. 31.
An poſſit inter aſcendentes ex tertio? n. 32.
An poſſit inter illos ex regia facultate? n. 33.
An poſſit pupillariter filiis ſubſtituere? n. 34.
An poſſit vulgariter, compendioſè, & per fideicommiſſum? n. 35.
An poſſit exemplariter? n. 36.
An poſſit eis tutorum aſſignare? n. 37.
An profeſſus poſſit in ea diuiſione aliqua legare, vel ſi fateatur dotem ab vxore receptam, aut vſuras extortas, teneatur monaſterium ſtare illi confeſſioni? n. 38.
Si non diuidat, quis ſuccedat? n.39.
An religioſis Societatis IESV, *qui vota biennij in ea emiſerunt, liceat ſic bona inter filios diuidere, & illis ſubſtituere? num.40.*
An quando hic profeſſus teſtatus fuerat in ſeculo, vel diuiſerat omnia bona, vel partem illorum inter filios, poſſit poſt profeſſionem diuidere, & facta reuocare? remiſſiuè. n. 41.

1 ANSAM huius difficultatis præbet §. ſi qua mulier. authen. de ſanct. Epiſ. vnde deſumpta eſt authen. ſi qua mulier. C.de ſacroſ. Eccleſiis vbi ſic dicitur. *Si perſona liberos habens, antequam de rebus ſuis inter eos diſponat, monaſterium intret, liceat ei poſtea inter eos diuidere legitima non diminuta, & quod eis non dedit, monaſterio competet. Sed ſi omnem ſubſtantiam inter filios diuidere voluerit, ſua perſona filiis connumerata, partem ſibi retineat, quæ monaſterio competere debet. Sed ſi poſt ingreſſum moriatur, antequam inter eos diuidat, filij legitimam percipiant, reliqua ſubſtantia monaſterio competente.* Quæ authentica refertur à Gratiano in decreto, & habetur cap. ſi qua mulier. 19.q.3. & idem diſponit lex regia 17 tit.1.p.6. Itaque iuxta hanc deciſionem, ſi habens filios ingreſſus ſit religionem nulla bonorum diſpoſitione præmiſſa, poteſt inter eos diuidere bona, & ſi ſolam legitimam diuidere velit, poteſt vtique, & totum reſiduum erit monaſterij: ſi verò velit amplius quàm legitimam filiis relinquere, tũc debet ſuæ perſonæ inter filios connumeratæ partem retinere, quæ monaſterij ſit; ſic enim ea lex regia 17. tranſcripſit ea verba prædictæ authent. ſed ſi omnem ſubſtantiam, his verbis; *E ſi por auentura mas les quiſieſe dar de ſu parte legitima.*

2 Quæ diſpoſitio non procedit in profeſſis in ordine ſuccedendi incapaci, vt ſunt Minores fratres; nec enim inter liberos poterunt ſic diſponere, quia à die profeſſionis reputantur tanquam naturaliter mortui. Sic Bart. ea authen. ſi qua mulier. n.13.& ibi Iaſon nu.1. Petrus de Vergnia additionator ad Butrigarium, ibi.q.2. idem Bart. tractatu Minoricarum. lib.4. diſt.2.c.3. ſtatim in principio. Bart. l. humanitatis. num.41. C. de impub. & aliis ſubſt. Et quamuis idem dicat ibi de mendicantibus omnibus, id tamen eſt, quia antiquitus nec in communi erant capaces ſucceſſionis: at id iam ceſſauit, & ideo in cæteris mendicantibus præter Minores, & Capucinos, habet locum hæc authentica.

3 Atque idem dicendum eſt de profeſſis, & formatis coadiutoribus in Societate IESV: cùm enim hi omnes ſint ſimiliter incapaces omnis ſucceſſionis in communi, & in particulari, reputantur eodem modo tanquam naturaliter mortui (vt diximus) & ideo non gaudent beneficio huius diuiſionis inter liberos faciendæ. Quid autem dicendum ſit de his, qui vota biennij in ea emiſerunt, dicemus num.40.

4 Nec ad hanc diuiſionem inter liberos à profeſſo faciendam eſt opus ſuperioris licentia: quod ius hanc facultatem nulla licentiæ ſuperioris mentione facta concedat. At ſi licentia ea foret opus, exprimeret

vtique, quandoquidem formam in hoc neceſſariam præfigit: & aliàs illuſoria eſſet iuris facultas; ſuperior enim eam licentiam non concederet in ſui monaſterij præiudicium. Ita Gutier. quæſt. canonicarum lib. 2.cap.1.num.96. Quare minus cautè Manuel quæſt. regular. tomo 3.quæſt.69. art.2. dixit non opus eſſe licentia Pontificis, ſed ſatis eſſe Prælati religionis, quaſi ſupponens hanc eſſe neceſſariam.

4 Circa hanc autem deciſionem dubitatur primò, qualiter illa authentica potuerit hoc diſponere? Ratio dubitandi eſt, quod ſit diſpoſitio legis ciuilis, ac ſubinde nec religioſos, nec clericos arctare poſſit. Gutierrez quæſt. canonicarum lib.2.cap. 1. numero 89. dicit neminem ſanæ mentis poſſe dubitare, quin lex ciuilis potuerit in hoc diſponere, quod ſucceſſiones ſint de iure ciuili. Cæterùm credo non potuiſſe ſic diſponere, quod clarè ſentiunt authores triplici num. ſequent. allegandi, dum confugiunt ad iuris canonici approbationem. Et ratio ſit. Quia quando leges ciuiles ſpecialem clericorum mentionem faciunt, non eſt integrum clericis eis vti etiam in ſibi fauorabilibus, dum à Pontifice non approbantur, quia deficit in lege ciuili vis ad diſponendum ſpecialiter de clericorum rebus, iuxta cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut. & ita tradunt Abb. ibi. num.10. & in repetitione ſuper idem cap. numero 4. & 15. Decius ibi. in noua editione. numero 88. & 106. Felinus numero 40. idem Decius cap. in præſentia. in noua edit. numero 159. de probat. & ibi Abbas numero 28. Beroius numero 151. Salycetus authent. caſſa. numero 9. C. de ſacroſanct. Eccleſ. Francus in ſuis quæſtionib. in materia petitorij. quæſtione 4. numero 10. idem Decius l. ſenium. in noua edit. numero 14. C. qui teſtamenta facere poſſunt. Menchaca in controuerſiis vſu frequent. lib. 1. cap.5. numero 1.& quamuis numero 9. videatur contradicere, non tamen contradicit, quia expreſsè fatetur leges Imperatorum contentas C. de ſacroſanct. Eccleſ. & C. de Epiſcop. & cleric. mentionem facientes clericorum, non habere vim ex iuriſdictione Imperatorum ſtatuentium, ſed ex tacita approbatione Pontificum, & Eccleſię. Sarmiento lib.8. ſelectar. ſuper §.15. in tempus. num.3. Caldas de nominatione emphyteot. q.16.n. 28. Sfortia conſ. 44. n.13. vol.1.& multos alios allegans Hondedeus conſil. 20. num. 18 vol.2.

5 Ideo Nauar. conſil.2, num.53. de regular. motus hac ratione dixit facilè defendi poſſe deciſionem illius authenticæ non habere vim, vtpote quæ de religioſis ſpecialiter diſponit, nec per Pontificem eſt approbata: & Decius ea l. ſenium. numero 14. ait leges, & authenticas contentas in C. de ſacroſanct. Eccleſ. & C. de Epiſcop. & clericis, mentionem clericorum facientes non habere vim.

6 Alij autem dicunt habere vim, non quatenus eſt diſpoſitio iuris, ſed quia eſt approbata iure canonico. cap. ſi qua mulier. 19. quæſtione 3. Sic tradunt Abbas cap. cùm ſimus. numero 5. de regularib. & cap. in præſentia. numero 52. fin. de probat. & ibi Imola numero 22. Francus rubric. de teſtament. in 6. numero 65. Ananias cap. 2. numero 6. de delictis puerorum. Bartol. ea authent. ſi qua mulier. numero 3. & ibi Albericus ſtatim in princip. Salycetus numero 9. initio. Iaſon numero 5. Petrus de Vergnia addit. ad Butrigarium. Bertrandus conſil.16. numero 3. volum. 3. in priori parte. Molina lib.2. de primog. cap.9. numero 54. verſ. in 3. caſu. Redoanus de ſpoliis eccleſiaſtic. quæſtione 8. in princip. numero 72. (habetur tomo 14. tract.) ibi, ſtatim in principio. Azor tomo 1. inſtitut. moralium. lib.12. cap.6. quæſtione 4. Cæterùm hic dicendi modus diſplicet, quia, vt bene aiunt Decius authent. ingreſſi. numero 1. C. de ſacroſanct. Eccleſ. Nauarr. commentar.2. numero 53. de regular. non poteſt vim iuris canonici habere ex eo quod authentica illa ſit inſerta à Gratiano in decreto; & ita leges ibi inſertæ ſolam iuris ciuilis vim retinent, vt probaui lib.9. de matrimonio. diſp.12. num.3. & 5.

7 Ideo dicendum eſt, eam authenticam vim ex eo ſortiri, quod tacitè ſit à Pontificibus approbata, vt bene tradunt Molina Societatis IESV tomo 1. de iuſtitia. diſputat. 141. colum.2. verſ. hinc in regno. Leonardus lib.2. de iuſt. cap. 41. dub.10. num.82. Manuel quæſt. regular. tom. 3. quæſtione 69. art.2. qui addit præſertim vim hanc obligandi habere, quod in decreto ſit. Sed hanc obligandi rationem reprobaui n. præcedenti; & ideo optimè dixit Menchaca n.4. allegatus ſortiri vim huiuſmodi leges ex hac tacita approbatione.

8 Id tamen fatendum eſt, extra euentum in ea authentica contentum, aut alium modum ibi conceſſum, nec inter liberos poſſe profeſſum quicquam de ſuis bonis diſponere, quia caret dominio, ac illorum adminiſtratione, & velle, vel nolle non habet. Sic tradunt Nauarr. comment.2.n.53. de regul. Molina Societatis IESV n. præcedenti allegatus.

9 Secundò dubitatur, an diuiſio inter liberos, quam ea authentica permittit, ſit teſtamentum? Quibuſdam placet eam diuiſionem eſſe teſtamentum. Ducuntur, quia quælibet bonorum diſpoſitio per modum quotæ, & vniuerſitatis dicitur in dubio teſtamentum, vt notatur l. quoties. C. familiæ herciſcundæ. & l. hæreditatem. C. de codicillis: at diſpoſitio hæc eſt huiuſmodi, ergo eſt teſtamentum. Atque ita tenent Gloſſa cap. ſi qua mulier. verb. diuidere. 19. quæſtione 3. Cynus authent. ſi qua mulier. num. 3. fine. C. de ſacroſanct. Eccleſ. & ibi Baldus num.25. Iacobus Butrigarius quæſtione 7. Godoffredus littera L. Odofredus num.3. fin. Albericus authent. ingreſſi. num.6. C. de ſacroſanct. Eccleſ. & ibi Petrus de Bellapertica quæſtione 4. Angelus inſtit. de pupill. ſubſt. §. qua ratione. num.9. Alij ſic diſtinguunt: ſi in ea diuiſione adhibitus eſt ſufficiens teſtium numerus, erit teſtamentum; ſi autem ſoli duo, aut tres teſtes adhibiti ſunt, ſi pater aſſignauit filiis certas quotas, erit teſtamentum, ſi autem res ſingulares, erit vltima voluntas, & non teſtamentum. Sic Paulus ea authent. ſi qua mulier. num. 5. cui conſonat Salycetus ibi. num. 10. ait enim ex diſpoſitione facta cognoſcendum, an ſit teſtamentum, nécne. Alij opinantur poſſe vtrumque dici: ſic Bartol. ea authen. ſi qua mulier. num.20. Azor tom.1. inſtit. moralium. lib.12. cap.6. quæſtione 5. fine. addit Bartol. ſe exiſtimare dicendum eſſe vltimam voluntatem, quę eſt teſtamentum, aut vim teſtamenti habens: ſuccedit enim loco teſtamenti ante profeſſionem faciendi; & ferè idem ait Iaſon ibi. num.49. dicens eſſe vltimam voluntatem habentem vim teſtamenti.

10 Sed verius eſt, non eſſe teſtamentum, ſed diuiſionem quandam, quam profeſſus ille efficit, non vt dominus, ſed vt adminiſtrator à iure conſtitutus ad hunc effectum. Quia rationi conſonum eſt, ne profeſſis facultas teſtandi concedatur, vtpote quæ maiorem præ ſe fert dominij imaginem, quàm nuda illa diſtributio; ſtátque hæc abſque teſtandi poteſtate: nam etiam Iudex arbiter diuidit, non tamen teſtatur. Ergo iure optimo interpretanda eſt ea facultas de diuiſione quadam facienda, non autem de teſtamento, vt vel ſic minus lædatur religioſum inſtitutum; & in hanc ſententiam magis inclinat, quamuis vtramque appellet ſuſtentabilem, Gloſſ. dicta authent. ſi qua mulier. verb. diuidere. & §. ſi qua mulier. verb. in proprios. authen. de ſanctiſſ. Epiſcop. & dicit fortè veriorem Angelus inſtit. de exhæredat. liberorum. §. eius qui. num.5. Fulgoſius l. fæminæ. num.2. C. de ſecund. nupt. Nauar. comment.2. num.45. de regul. Signorol. authent. ingreſſi. num. 14. ad finem. C. de ſacroſanct. Eccleſ. & ibi Tapia verb. ideòque nec de his. cap.1. num.19. Manuel tomo 2. ſummæ. cap.32. num.2. Leonardus lib.2. de iuſtitia. cap.41. dubio 10. numero 82.

11 Sed dices vanum eſſe, & nullius effectus, noſſe an diuiſio illa ſit teſtamentum nuncupanda, an ſolùm diſtributio quædam, & videri quæſtionem de nomine. Sed dic effectum magnum huius eſſe: nam ex teſtamento oritur actio, ex diuiſione autem non. l. diuiſionis placitum. ff. de pactis. Sic Petrus de Bellapertica in authent. ingreſſi. quæſtione 4. Salycetus ea authent. ſi qua mulier. numero 10.